

12

PRIJATELJ

✓
DECEMBER 1935 / LETO IX.

PRILOŽENI STA MEHKO VEZANI KNJIGI: POVEST
GREHA I. DEL IN MALI VITEZ II. DEL. V PLATNO
VEZANI KNJIGI BOSTA KASNEJE PRILOŽENI.

Tako, kakor so vsi ti štirje srečni, je lahko
vesela vsa Vaša družina, če ji za Bo-
žič darujete blago za obleko, plašče,
perilo in drugo, ki ga poceni nabavite
pri tvedki

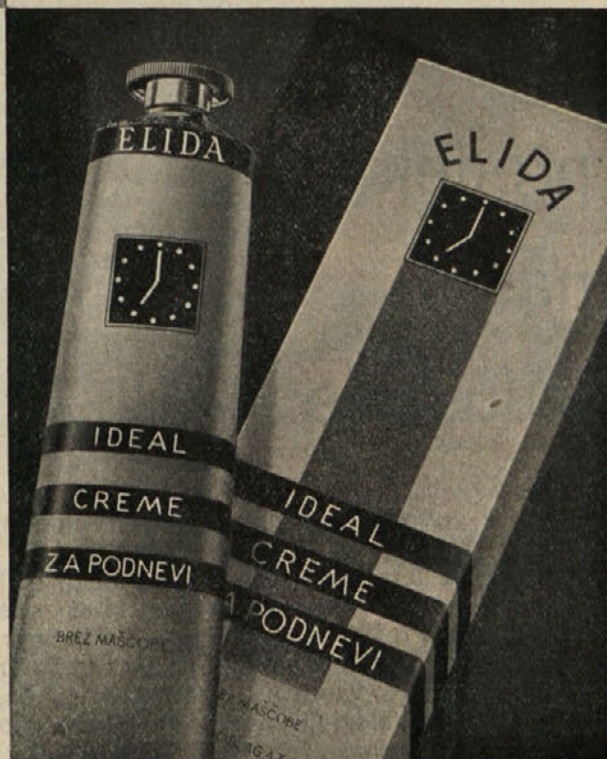
A. & E. Skaberné
Ljubljana

Mestni trg 10

Izpolnjena želja vsake žene!

Kar se pričakuje od zares dobre lepotilne kreme, odlikuje novo Elida Ideal-kremo.

Ona se vleze hitro v kožo — ne omasti in ne lepi — napravi kožo mehko kot svila, je idealna podlaga za puder. Ker ima v sebi „hamamelis virginica“ je njen učinek se večji. Elida Ideal-krema odpravi majhne poškodbe na polti, nečistoto in velike kožne znojnice. Ona varuje kožo pred prahom, vetrom in slabim vremenom in naredi, da je negovana, kakor je treba.

N O V A

ELIDA

IDEAL

KREMA

Ljubezen in prijateljstvo Misli.

Ljubimec je v marsičem podoben prijatelju. Toda iz tega ne smemo morda sklepati, da imata ljubezen in prijateljstvo kaj skupnega. V resnici je nasprotno!

Bistva prijateljstva so stanovitnost, dolgo trajanje in neomajnost. Bistva ljubezni so vnema, nepreračunljivost in hlastno naraščanje in upadanje. Prijateljstvo temelji samo na sebi in se konča samo s smrtjo. Ljubezen žre samo sebe in se konča, če je bila velika, v sovraštvu, in v prijateljstvu, če je bila majhna. Toda oboje — sovraštvo in prijateljstvo — nimata z ljubeznijo druge zveze, kakor to, da ji sledita. Kakor po dežju stalno oblačno ali stalno vedro nebo.

Prijatelj je pravičen v svojem priznanju in v svoji odklonitvi, ljubimec pa je krivičen v svojem priznanju in v svoji odklonitvi.

Ljubimec ni ne prijatelj ne sovražnik ljubljenega bitja: je samo ljubimec, in to je dosti več ali pa dosti manj.

Namen ljubimca je, da bi prišel ljubljenemu bitju čedalje bliže. Namen prijatelja je, da bi v bližini ostal.

Prijatelj je miren, ker ni v razmerju med dvema prijateljemata ničesar, kar bi bilo treba izpreminjati. Ljubimec je neumoren in misli zmerom na izpremembe.

Resnični ljubimec je podoben pravemu prijatelju v tem, da hoče svojemu najljubšemu bitju storiti dobro, ga dvigniti in osrečiti. Toda prijatelj dela to po zakonih prijateljstva, ljubimec pa po zakonih ljubezni. Prijatelj hoče obogatiti prijatelja enkrat za vselej. Ljubimec pa hoče obogatiti ljubljenega bitja za dobo ljubezni, katere konca si ne more in ne upa misliti, ko pa se bo zanj tudi vse drugo končalo. Ljubljenemu bitju polaga vse zaklade sveta pred noge, zanj klati zvezde z neba, vse srce mu da, toda vse to samo na posodo in „odpoklic“.

Prijatelj nima nobenega neporavnane računa s prijateljem, ljubimec pa je neizprosni upnik in dolжник. Prijatelj hoče hvaležnost zmanjšati, ljubljenec pa jo hoče kopičiti. Prijatelj dela to, kar se mu zdi pravilno, ljubimec pa izsiljuje to, kar se mu zdi, da bi morda utegnilo biti pravilno. Prijatelj hoče prijateljstvo ohraniti, ljubimec pa ljubezen povečati.

Prijatelj pazi, da nihče drug ne stori njegovemu prijatelju kaj hudega; ljubimec pa pazi, da ljubljenemu bitju ne naredi nihče nič dobrega.

Kajti prijatelj hoče biti prijatelj, ljubimec pa hoče biti vse. Zraven sebe ne trpi ne moškega ne ženske, ne Boga ne česa drugega.

Prijatelj uboga kakor vojak zakone zvestobe in dolžnosti.

Če se ljubezen konča, lahko postane iz ljubimca prijatelj ali sovražnik. Toda ljubezen sama se ne more nikoli izpremeniti v prijateljstvo ali sovraštvo: oboje, prijateljstvo in sovraštvo, sta samo naslednika, dediča po smrti ljubezni.

NEVERJETNO, TODA RESNIČNO...

Človek bi lahko dosegel starost tisoč devet sto let, če bi se mu posrečilo znižati telesno toploto na osem stopinj Celzija in jo ohraniti.

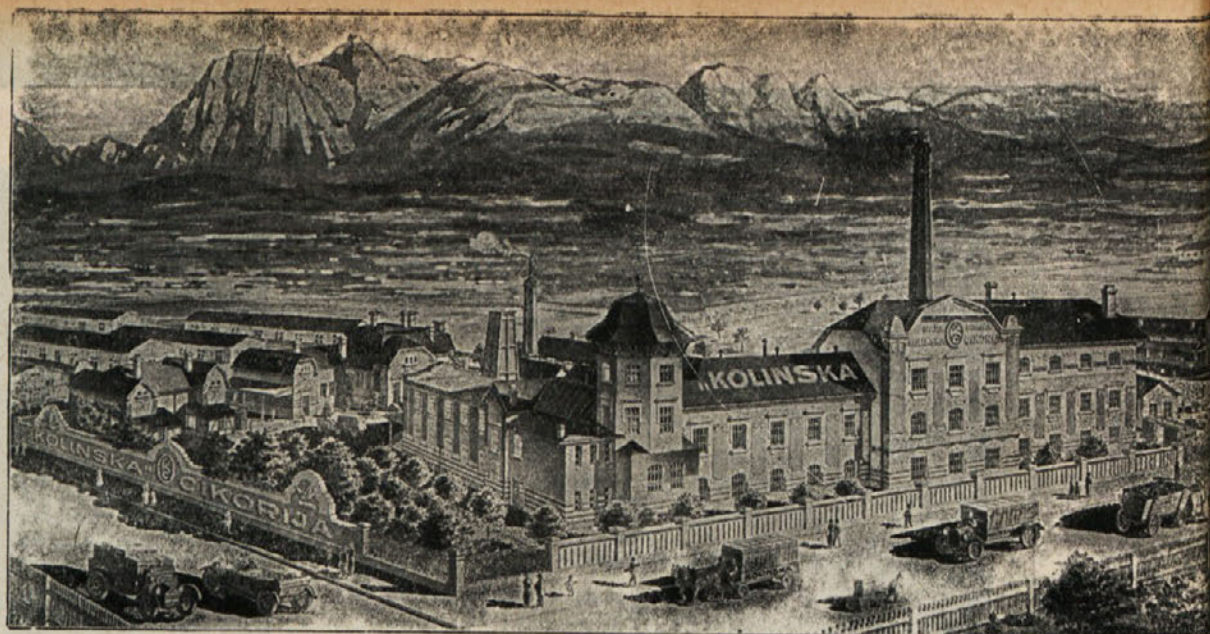
Če bi se prirodi posrečilo sedemnajstkrat povečati vrtenje zemlje, bi bilo vse ob ravniku brez teže.

Ko je slavní fizik Newton, ki je prvi odkril zakon težnosti, študiral leta 1660, na vseučilišču v Cambridgeu na Angleškem, pogosto ni imel kaj jesti. Leta 1832. je plačal angleški lord Shrewbury za en sam njegov zob 16 tisoč frankov.

Leta 1609. je odkupila Nizozemska zapadno-indijsko družbo od Indijancev otok Manhattan, kjer se nahaja danes trgovsko središče Newyorka in kjer je treba vsak najmanjši prostorček preplačati z zlatom. Za ves otok je dala 2000 dinarjev sedanje veljave in steklenico žganja.

Pri Indijancih plemena Yaruro ne sme mož nikoli govoriti s svojo taščo. Prijetno, kaj?

Na- predek naše industrije

Če govorimo o napredku naše industrije, moramo v prvi vrsti izpregovoriti nekaj besed o naši stari renomirani firmi: **Kolinski tovarni cikorije, d. d.** v Ljubljani.

Že od leta 1909. naprej smo imeli priliko občudovati energijo, s katero se je to podjetje počasi, vendar sigurno razvijalo in po svetovni vojni z začetnim delom vztrajno nadaljevalo. Bili so takrat težki časi za vso našo industrijo, vendar je **Kolinska** z marljivim in racionalnim delom v l. 1922. popolnoma preuredila svoj obrat, dopolnila tovarno z novimi zgradbami in jo opremila s stroji, ki garantirajo prvovrstno blago.

Tovarna izdeluje vse vrste kavnih dodatkov, posebno znano „**Kolinsko cikorijo**“, „**Redilno kavo**“ s srcem, „**Figovo primes**“ itd.

Pogon je urejen po najnovejših pravilih tehnike ter znaša kapaciteta tovarne do 180 vagonov letno.

Kolinski kavni dodatek vsebuje prvovrstne hranilne snovi ter je vsled tega zelo zdrav in okusen pridatek za kavo.

Naša sotrudnica si je pred kratkim ogledala to tovarno in je mogla le z zadovoljstvom konstatirati, da vlada vsepovsod najlepši red in res vzorna snaga.

To podjetje spada sedaj med naša najbolj solidna domača podjetja in zasluži, da se njegovi izdelki čim več uporabljajo in priporočajo.

Cutex se proizvaja v barvah, ki se prilagajajo k vsaki obleki iz Vaše garderobe, od sportne obleke pa do večerne toalete, ker daje celemu ansamblu poseben šik.

Poizkusite Cutex, odstranjevalec laka. V nasprotju z grobimi vrstami acetonskih odstranjevalcev varuje kožico na nohtih, da se ne suši, in nohte same, da se ne krhajo.

CUTEX

Generalni zastopnik: M. NEUMANN,
parfumerija na veliko,
Zagreb, Boškovičeva ulica 44.

Če še ne veš

Ena najnevarnejših strupenjač je črna mamba, ki živi v Južni Afriki. Njen ugriz je zmerom smrten. Človek umre že po dveh do sedmih minutah, bik čez petnajst minut in osel čez pol ure. Šest velikih psov, ki so jo napadli in raztrgali, je opikala, preden je poginila, in njihovi gospodarji niso mogli rešiti nobenega izmed njih. Še za steklenim oknom svoje ječe v londonskem zoološkem vrtu, kamor so jo lani prvič prinesli, se ta kača vselej vzpne in zasika, kadar se približa kakšen obiskovalec.

*

Zadnje čase je šimpanz Jiggs eden najbolje plačanih igralcev v Hollywoodu. Po pogodbi dobiva njegov gospodar zanj vsak teden štirideset tisoč dolarjev.

*

V Kasselu so nekoč vse ženske, ki so bile prepirčne, zaprli, če so bile stare ali mlade, poročene ali samice. V ječi so ostale do tistega dne, ki je bil določen za kaznovanje. Takrat so jih položili v veliko košaro za perilo in jo tako dolgo spuščali na vrvi v ribnik, ki je bil zraven ječe, dokler se ni ženska zaobljubila, da se bo popboljšala.

Anekdote

Hudo kesanje.

V prejšnjem stoletju je neki angleški časnikar v svojem listu večkrat hudo napadel angleško poslansko zbornico. Zbornica je zato zahtevala kazen in sodišče je časnikarja obsodilo, da mora užaljene poslance kleče prositi odpuščanja.

Na slavnostni seji se je to tudi zgodilo. Mož peresa si je s strašno ponižnim glasom izprosil odpuščanje. Potem je vstal. Iz žepa je vzel ščetko in si z njo očistil prašne madeže na kolenih ter vzkliknil, da so ga vsi čuli:

»Bog mi je priča, da še svoj živ dan nisem bil v tako umazani hiši!«

Kaj je komu najljubše.

Predsednik Masaryk je nekoč sprejel odposlanstvo čeških književnikov. Med njimi je bila tudi pisateljica Gabriela Preisova. Med pogovorom je dejala Preisova:

»Nikoli ne bom pozabila vašega predavanja, ki ste ga imeli v Hodoninu leta 1910. Takrat sem vam dala šopek vijolic, ki ste ga med predavanjem večkrat poduhali. To je bil zame, gospod predsednik, najlepši in najljubši spomin...«

»Jaz se teh podrobnosti žal ne spominjam več,« je odvrnil Masaryk, »to-

Z zimskim perilom je treba ravnati posebno previdno

Zimsko perilo je bolj debelo in gosto tkano, pa zaostanejo baš zato v njem razne kali, ako je slabo oprano. Vzemi Schichtov Radion! Pri kuhanju razvija na milijone kisikovih mehurčkov, ki prodirajo skozi perilo, ter ga temeljito operejo in razkužijo.

**SCHICHTOV
RADION**
pere vse higijenično čisto

da — ali se vi, gospa, še spominjate, kaj sem tam predaval?»

»Tega se pa žal ne spominjam več,« je odvrnila ona.

»Vidite, in to je bilo eno mojih najlepših in najljubših predavanj,« je mirno dejal Masaryk.

*

Nekoč je prišel k Voltaireju mlad pesnik in ga prosil, da bi mu ocenil njegove pesmi. Voltaire ga ni zavrnil in mu je rekel, naj jih nekaj prečita. Pesnik deklamira kitico za kitico, brez konca. Voltaire pa neprestano snema svojo čepico z glave, brez konca. Nazadnje se pesnik vendarle ustavi in vpraša: »Kaj pa prav za prav počnete s svojo čepico?« »Veste,« mu odgovori Voltaire, »imam navado, da se vedno odkrijem, kadar srečam starega znanca.«

*

Aleksander Dumas oče je sedel z nekim znancem v gledališču pri premieri svojega komada. Pa ga povpraša znanec: »Ali ste bili včeraj v gledališču?« Tisti dan so namreč predvajali neki Soumeljev komad. »Da, nič posebnega,« odgovori Dumas, »mnogo ljudi je med predstavo zaspalo.« Tedaj ga tovariš sune s komolcem: »Poglejte, tudi med vašo predstavo je nekdo zadremal.« »Motite se,« se nasmehne mirno Dumas, »ta je še od včeraj.«

*

Ko se je Stendhal postaral, so ga hoteli njegovi prijatelji oženiti. On je to zvedel in je kmalu nato ob neki priliki izjavil: »Dvoje sem ljubil na svetu: ženske in svoje samstvo. Prvo sem izgubil, zdaj mi privoščite vsaj še drugo.«

Zanimivosti

Francoski statistiki so izračunali, da je prespal človek, ki je živel 50 let, 5000 dni. Delal je 6500 dni, hodil 800 dni, 4000 dni se je zabaval, 1500 dni jedel, 400 dni pil in bil 500 dni bolan. Pojedel in popil je 17.000 funtov kruha, 16.000 funtov mesa, 4600 funtov sočivja, jajc in rib, 400 veder vina, piva, čaja in kave in 1600 veder vode.

V Ameriki prihajajo dežniki iz mode. Leta 1929. so jih prodali še za 29 milijonov dolarjev, predlanskim pa le še za pet milijonov.

Na dolgih progah v ameriških Združenih državah greste zdaj lahko kar v vlaku k zobnemu zdravniku. Vsi razkošni ekspresi imajo poseben oddelek, kjer ordinira zobni zdravnik.

V Angliji uporabljajo koščice breskev za izdelovanje pudra.

Pri starih Grkih je bil orel Cevsov sveti ptič, glasnik in spremljevalec očeta bogov. V grških pravljicah o bogovih je imel pomembno vlogo. Stari Perzijci so imeli orla za svoje vojno znamenje. Velikega zlatega orla z razprostrtimi perutnicami so namreč nosili na čelu armade. To navado so od njih prevzeli stari Egipčani. Pri Rimljanih je bil z bliskom in kijem oboroženi orel Jupitrov simbol. Dobimo ga na starih denarjih, žezlih in čeladah.

Nekatere mravlje lahko brizgnejo svoj trup 60 centimetrov visoko.

Nilski krokodili so poprečno po šest metrov dolgi, nekateri dosežejo pa celo deset metrov.

Možgani čebele tehtajo komaj 1/174 čebeline teže, možgani majskega hrošča pa celo le 1/3500 njegove teže.

Sobna muha zakrili vsako sekundo tristo krat s perutmi.

Najdragocenejša in najredkejša znamka na svetu je izšla leta 1856. v Britanski Gvajani. Ohranila se je menda v enem samem izvodu. Zdaj se nahaja v lasti vdove slovečega zbiralca Hinda iz Utice v ameriških Združenih državah, ki jo je kupil leta 1922. na dražbi Ferrarijeve zbirke v Parizu za dva in pol milijona dolarjev.

Nedaleč od Stockholma se morsko dno počasi dviga, in sicer za dva metra v sto letih. Pred kratkim pa je postalo to dviganje še hitrejše. Že zdaj se vidi pod morsko gladino nastajajoči polotok.

V Čikagu imajo kino za tiste, ki slabo slišijo. Ta kino je odprl podjeten možak, ki je bral, da je v mestu 30.000 naglušnih ljudi. Vsak stol ima posebno pripravo, ki naglušnim omogoča, da razumejo dialog v filmu.

Kri potrebuje petnajst sekund, da obkroži telo. Tako se torej štirikrat na minuto vrne v srce.

Slepe, ženske, ki kuhajo, si pri delu pomagajo s sluhom. Zato so morali zavod za slepce, kjer so opravljali vsa dela bolniki sami, prenesti iz ene najzibavnejših londonskih ulic v tiho predmestje. Cestni ropot je namreč slepce motil, da niso tako dobro sli-

šali, kakor je bilo za njih delo potrebno.

Jastogova samica leže 50.000 do 75.000 jajc, ki potrebujejo deset mesecev, da se izležejo. Ves ta čas jih nosi jastogova samica s seboj na spodnjem delu telesa.

V Združenih državah Amerike porabijo vsako leto nad 4 milijarde dolarjev za zabavo. Otroških igrač prodajo trgovine za 75 milijonov dolarjev, teniških loparjev in drugih sportskih potrebščin za 6 milijonov dolarjev. Fotografskega materiala se prodaja na leto za 250 milijonov dolarjev, torej za več kakor znaša naš vsletni državni proračun. Samo za semenje cvetic izdajo ljudje 7 milijonov na leto, za cvetice same in za šopke pa nad 200 milijonov dolarjev. Glasbil prodajo trgovci za 23 milijonov, pasje hrane pa za 40 milijonov dolarjev.

Najmanjši radijski aparat je napravil neki sedemnajstleten Rus. Aparat je visok komaj pet, širok pa ni niti deset centimetrov. Izumitelj trdi, da je sprejem odličan.

Londonski zoološki vrt obišče na leto poprečno 1.640.000 ljudi.

V krvi moškega je 75 odstotkov, v ženski krvi pa 80 odstotkov vode.

Nojevo jajce tehta navadno malo manj kakor dva kilograma.

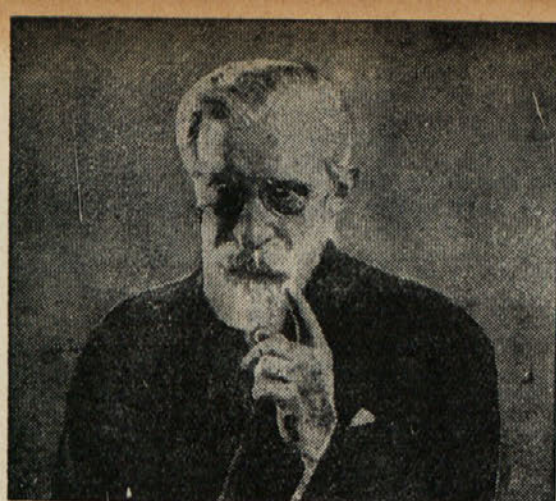
Restavraterji po vsem svetu obupajo, ker jim dame pomažejo vse prtiče z ustnim rdečilom. V mnogih newyorških restavrantih so že uvedli spet prtiče iz svilene papirja, ki se po uporabi zavržejo.

Za varnost na morju.

V zadnjih letih so bili vedno pogostejši požari na parnikih. Zdaj je pa znan francoski inženjer napravil načrte za ladijske kabine, ki bodo povsem varne pred ognjem. Izdelane bodo največ iz jekla. Načrte so preizkusile in kupile največje francoske ladjedelnice in jih bodo ob prvi priliki tudi praktično uporabile.

V 26 urah čez Ocean.

Ameriška National Aeronautic Corporation je naročila pet veleletal, ki bodo opravljala stalno službo na progi London—New York. Letalo bo imelo okoli 60 ton in bo opremljeno s štirimi Dieslovimi motorji, ki bodo proizvajali 6000 HP. Imelo bo 25.000 kilogramov nosilnosti in bo preletelo svojo pot v 26 urah.

Gospa! Ne bodite neprijateljica sama sebi!

Mar res ne veste, da je

HERSAN-čaj

pri obolelih želodca, jeter in ledvic dobro sredstvo?

Obolenja ob premeni in bolečine pri mesečnem perilu (menstruaciji) ublaži **Hersan-čaj!**

Ali Vas ovira debelost? Ali hočete biti vitki?

Potem pijte **Hersan-čaj!**

Čemu bi trpeli bolečine zaradi revmatizma in protina, če **ni treba?**

Hersan-čaj je sredstvo, ki Vam lahko olajša muke.

Hersan-čaj pomaga pri poapnenju žil (arteriosklerosi) in zlati žili (hemoroidih).

Hersan-čaj se dobiva v **vseh lekarnah.**

Zahtevajte brezplačno brošuro od tvrdke

Radiosan, Zagreb, Lopašićeva ulica 6.

Reg. min. soc. pol. in nar. zdr. štev. 19.434/3.

Lepota oblik

povzdignjena s svetlobo in odbleskom, se združuje z nakitom cvetočega cvetja v izrazito lepoto.

Prav tako poživljajo sijajni lasje z odbleskom svojih valovitih kodrov frizuro in obraz.

Za plavolaske posebna vrsta **Schwarzkopf-Extra-Blond**, po kateri postanejo potemneli lasje spet svetli. Vrečica Din 5' -.

Dajte svojim lasem tak sijaj z redno nego **Schwarzkopf-Haarglanzem**, ki je priložen vsaki vrečici **Schwarzkopf-Extra-Shampoona**.

SCHWARZKOPF-SHAMPOON-EXTRA

Vrečica Din 4'50 v lekarnah, drogerijah in parfumerijah.

Tuščina.

»Sestrico si dobila, Olga, kako ji je ime?»

»Ne vem. Nobene besedice ne moremo razumeti, kar govori.«

Na lovu.

»Hudirja, pazite. Zadnjič ste merili na zajca, zadeli pa mene!»

»No, bom pa izpremenil način: meril bom na vas, morda poderem zajca.«

Ob petkih in svetkih lahko pripravljate »JAJNINE«. Primerne so k vsaki omaki. Pripraviti se dajo s seseklanimi ostanki pečenke, klobase, s solato, fižolom, ali kot vloga v postno in mesno juho. — »JAJNINE« požlahtnijo vsako jed.

Smrt fizika izumitelja.

V brzovlaku Pariz—Boulogne je na potu v domovino umrl za srčno kapjo kanadski fizik prof. Sir John M' Lennan. Svojčas je iznašel tehnično pridobivanje helija, ki je dandanes edini plin, ki ga uporabljajo v Ameriki za polnjenje zrakoplovov. Kakor vemo, ima helij, čeprav je še enkrat težji od vodika, to prednost, da ne gori. M' Lennan je obenem odkril tudi važnost helija v vojni industriji in izkonstruiral obrambne naprave za nekatere modele podmornic.

Proti nepismenosti.

Kitajska ima ogromno analfabetov, katerih število se na noben način ne da skrajšati. Vsi poizkusi so ostali brez uspeha, še vedno zna komaj dobra polovica prebivalstva za silo pisati in čitati. Zdaj je kitajska vlada sklenila, da bo moral vsak analfabet od 1. maja 1936 dalje plačevati davek, ki bo znašal n. pr. za kulija 7 in pol centa na mesec, kar je **razmeroma dosti**; če pomislimo, da je ves kuljev zaslužek velikokrat samo pest riža na dan.

Dokod sega Tretji Reich.

Ravnatelj nemškega Rundfunka pri monakovski oddajni postaji je dosegel, da je v nemških radijskih oddajnih postajah prepovedano predvajanje zamorskega jaza in skladb podobnega izvora. Prepoved je utemeljena z razlogom, naj bi se podpirala samo nemška plesna glasba.

Logika.

V dnevniku mladega dekleta je bilo napisano med drugim tudi tole:

»Zakon je zelo praktična reč. Greh se v njem izpremeni v dolžnost.«

Dober odgovor.

»Gospod sodnik, saj vendar ni vaš poklic to, da bi delali iz ljudi angele!»

»Ne, gospod doktor, — na to se bolje razumete vi, zdravniki!«

PERJE

Kokoške, purje, gosje, račje, navadno s strojem čiščeno in čohano
Vzorci se pošiljajo brezplačno in
franko / Dobavlja se v vsaki množini

E. VAJDA, ČAKOVEC

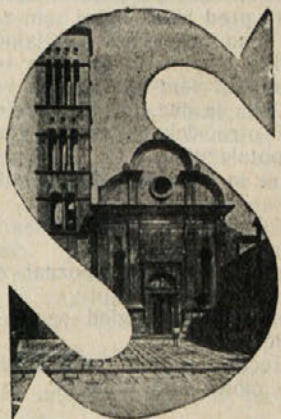
Telefon štev. 59, 60, 3, 4

Cene perja zelo znižane, zahtevajte cenik in vzorce, ki jih dobite brezplačno!

PRIJATELJ

ILUSTRIRANA REVIIJA ŠTEVILKA 12 DECEMBER 1935 LETO IX

Anton Ingolič:

POTI

Že nekaj dni sem potoval z mladim človekom, ki se mi je bil pridružil neke sredi poti. Nekako samo od sebe je prišlo, da sva si povedala to in ono iz svojega življenja. V mraku tretjega dne, ko sva stopala po široki beli cesti, mi je Boris — tako je bilo tovarišu ime — zaupal naslednjo zgodbo:

Bilo je pretekle jeseni.

Boris je že dva tedna potoval: ljubki grički s cerkvami, topoli in viničarijami ter zorečim grozdem, vmes dolinice s travniki, pašniki, njivami in manjšimi vasi, povsod pa ljudje v delu, veselju in skrbi. Njegovo potovanje je bilo odkritje novih lepov in resnic, novih krajev in ljudi, pesem in misel.

Sobotnega popoldne je prispel v vas ob reki. Na prvi pogled nič posebnega: široka umazana reka, čez njo brod s starim brodnikom, onstran reke gozd, tostran pa kakih dvajset skromnih koč s cerkvijo in šolo v sredi, izven vasi pa velika graščina.

Že je bil konec vasi, ko mu pride nasproti dekle njegovih let. Korak mu je obstal. Štirinajst dni je že bil na poti, videl je po gričkih vrste topolov, ki so ob solnčnem zahodu stali tam kot vtešeno hrepenenje zemlje po solncu, videl je... a, kaj vse je videl! A takšnega dekleta ni videl.

Nenadno se mu je zazdela celo vas lepša in zanimivejša. Čez nekaj korakov je ustavil žensko, ki je šla na polje:

»Kdo je onale gospodična?«

»To so naša Marta, dobra duša, kakršne ni pod solncem. Z vsakim človekom so domači, kakor da niso bili v šolah.«

Okrenil se je po cesti navzdol. Pred četrto ure se je bil odločil, da mora priti do večera na vsak način v naslednjo vas, a zdaj se mu to ni zdelo več potrebno in važno. Še teden dni bo na potu, nikamor se ne mudi. In vrnil se je v vas.

Komaj je prišel še o pravem času na brod, kamor je bila stopila tudi ona. Prišel je pogovor. Ko sta bila čez reko, se ji je pridružil. Šla se je kopat.

V modri kopalni obleki je bila še lepša. Visoka, vitka, skoraj bronastega obraza, oči sinjih ko nebo. Ves čas je govoril. Vse mogoče. A ko ji je izrekel nekaj laskajočih besed, je zamahnila z roko:

»O tem pa kar molčite! Nič vam ne verjamem!«

Hotel je ugovarjati, a prijela ga je za roko in potegnila v reko.

»Plavajva rajši. Kdo bo prej čez?«

Spustila sta se v valove. Reka sicer ni bila deroča, a vendar je tekla tako naglo, da je Boris komaj obdržal enako razdaljo med seboj in njo, ki je plavala lahkotno, smehljaje se, ne da bi jo bilo izpodnašalo. Bila je mnogo prej čez kakor on. Potem sta plavala nazaj. Zdaj je še bolj zaostal. Kar sram ga je bilo.

»Vidite, pa pravijo, da ženske ne zmorejo toliko, kolikor moški. Jaz jo preplavam po trikrat na dan, včasih celo štirikrat.«

Bila je ponosna na svojo moč. Legla je vznak in se vsa predala solncu. Odpela si je na ramenih kopalno obleko. Sploh je ravnala, kakor bi njega, ki je sledil vsakemu njenemu gibu, ne bilo ob njej. A Boris je vendar opazil, da čuti, kako jo občuduje, in da ji to dobro de.

Dolgo časa sta molčala, potem je Boris vendar izpregovoril:

»Ljudje vas morajo imeti radi.«

»Zdaj že, a nekoč je bilo drugače.«

»Kako?«

»Ah, kaj, pustimo to, solnčiva se rajši!«

A kljub temu je Boris do mraka zvedel njeno povest. Martina mati je bila v svoji mladosti najlepše dekle v vasi, a tudi najrevnejše. Hodila je na delo, kamorkoli so jo povabili. Največ v graščino. Če je oskrbnik katero vzel, je gotovo njo. To je ljudi jezilo. Še bolj pa, da ji je dajal najlažja dela. Dočim so drugi kopali v vinogradu, izkopavali krompir, je ona plela v graščinskem vrtu. In nič čudnega ni bilo, da je kmalu zanosila. Zdaj so planili nanjo. Najprej domači. Oče jo je pretepel do nezvesti; v vasi je ni hotel nihče več sprejeti na delo. Nezakonski otrok! In še s poročenim možem! Vaščani so pljuvali pred njo in ji metali v obraz najgusnejše besede. Njen čas ni bil blagoslovljen, marveč preklet. Po porodu ni bilo nič bolje. Že nekaj dni nato je morala opravljati najtežja dela. Tudi otroka, Marte, ni maral nihče. Naposled se je odločila in šla v mesto. Opravljala je razne službe, trpela pomanjkanje, samo da je Marto lahko dala v šole. Marta je končala nižjo srednjo šolo in prestopila na učiteljske. Zdaj so vabili Marto na materin dom, kamor njena mati ni stopila petnajst let. Marta se dolgo ni odzvala povabilu. Slednjič je šla, da bi videla vsa vas, da se je nezakonski otrok, ki so ga podili od hiše, povzpel tako visoko kakor še nihče v vasi. Teden dni je bila doma, pa so jo že klicali samo »naša Marta«. Vabil so jo k vsaki hiši, vsakdo je hotel izpregovoriti z njo lepo besedo. Niso je mogli prehvaliti. Celó njeno mater so hvalili. Marta je bila srečna: že od nekdaj si je želela, da bi mogla svoji materi v domačem kraju, kjer je pretrpela največ krivic in gorja, povrniti ugled, jo tako rekoč oprati in pokazati, kakršna je v resnici. Katera druga je toliko pretrpela za svojega otroka? Katera je pripravila svojemu otroku takšno bodočnost? — Marta je prihajala odtelej vsako leto v Vrbje na počitnice. Postala je središče vsega življenja na vasi. Kar je ona dejala, to je obveljalo. Bila je neprestano v družbi, tudi v fantovski, a nihče ni vedel nič slabega o njej. Po treh letih je prišla

s svojo materjo. O, kako so jo sprejeli! Mati je bila srečna kakor še nikoli.

»A to še ni vse, kar hočem,« je vzkliknila Marta, sedla na obrežje in se ozrla proti vasi. »Moja mati je preveč pretrpela zame. V očeh naše vasi jo moram tako povzdigniti, da nihče ne bo videl najmanjše sence v njenem življenju. Hočem pokazati, da se ni nič pregrešila s tem, da je rodila nezakonskega otroka. Nikoli ji ne sme nihče šteti tega v zlo.«

»In kako boste to dosegli?« je vprašal Boris, prevzet od njene zgodbe in odločnosti, ki so jo razodevale njene besede.

»Kako? To bo težko, a mislim, da bom zmogla, ne da bi izgubila dve stvari. Prvič: svobode. Mati je vse življenje trpela, a svobodo si je znala ohraniti. Jaz ne trpim pomankanja, zato si jo še laže lahko ohranim. Ne sovražim moških, ne, a ne maram biti odvisna od njih. In drugič: mati mi je še vedno vsa moja ljubezen, čeprav mi je umrla že pred dvema letoma. A vedno bolj čutim potrebo, da bi prenesla to svojo ljubezen na nekoga, ki bi živel, na bitje, ki bi mu lahko posvetila vse svoje življenje, kakor ga je moja mati samo meni in nikomur drugemu. To bi pa mogel biti samo otrok. Nezakonski otrok. Tako bi doživela materino ljubezen še enkrat, a z druge, z materinske strani. Na ta način bi najlepše oprala materino čast, obenem pa bi bilo plemenito maščevanje. Saj bi jaz, ki sem tem ljudem vse in kateri ničesar ne zamerijo, storila nekaj, kar je bilo vzrok, da so z mojo materjo tako grdo ravnali. Prepričana sem namreč, da bi se jim ta moj čin ne zdel nič grdega in pregrešnega, da bi tudi potem bila zanje to, kar sem. Tako bi ljudem dokazala, da moja mati ni nič zagrešila, marveč oni — vaščani, ki so jo preganjali in ji grenili življenje.«

Boris se je hotel nasmehniti, a se ni mogel. Marta pa je goreče nadaljevala:

»Da, otroka hočem. A dati bi mi ga moral mož, ki bi mi obljubil in prisegel, da ne bo nikoli in nikdar povprašal ne po njem in ne po meni. Bil bi oče otroku, ki bi ga ne smel nikoli videti. Tudi jaz nisem videla nikoli svojega očeta.«

Marta je legla in zaprla oči. V zlatih laseh so se ji lovili zadnji solnčni žarki. Bila je zelo lepa: Boris je trgal travo ob sebi in strmel vanjo. Roka mu je drhtela. Nekaj časa je neodločen sedel ob njej, naposled pa je položil svojo roko v njeno.

Zmračilo se je. Pod njima je počasi tekla reka in tiho šumela. Iz bližnjih vinogradov je segala pesem čričkov. Lep, topel poletni večer je bil. Nebo je postajalo temno sinje. Kmalu so se prikazale prve zvezde.

Njena roka je v njegovi začela narahlo drhteti. Boris se je sklonil nad Marto. Odprla je oči: poletna noč se je zalesketala v njih.

V prvi zori je bil Boris sam.

Izprva je hotel v vas, da bi poiskal Marto. A se je premagal. Zaradi sreče, ki jo je doživel, ni hotel skaliti njene. Tudi pozneje mu je njegova nenavadna obljuba branila, da bi ji pisal, jo poiskal in ji razodel, da mu je brez nje življenje pusto in dolgočasno. Niti tega ne ve, če je res oče. —

To je bila njegova zgodba.

Naslednji dan — bilo je v majhnem trgu — pa sem Borisa zgrešil. Iskal sem ga, a kakor bi se bil vdrl v zemljo.

Premišljeval sem, kam naj grem. Marta, čudežno dekle, mi ni šla iz spomina. Krenil sem spet proti reki, od katere sva se bila na tovariševo željo oddaljila. Nato pa sem nadaljeval pot ob reki navzgor.

Čez dva dni sem prispel v Vrbje. Takoj prvega človeka sem vprašal:

»Ali je gospodična Marta doma?«

»So doma, so!« mi je potrdila stara ženica. Ko je opazila, da bi rad zvedel še kaj več, me je natančneje pogledala in vprašala:

»Jih gospod poznajo?«

»Seveda. V šole sva skupaj hodila.« sem se v trenutku zlagal.

»Tako, tako,« je zmajala starka z glavo, nato pa nadaljevala: »Dobri so naša Marta, zelo dobri. Nikoli

ni bilo čuti nič slabega o njih. Zdaj pa jih je tako hudo zadelo. Bog se jih usmili. Človek res ne ve, kje ga čaka zlo. Otroka imajo, otroka brez pravega očeta. Vidite, predobri so bili, pa se jim je zgodilo.«

Drugega od starke nisem mogel zvedeti, zato sem ustavil še dekle, ki je prihajalo s polja:

»Marta? Onale hiša za cerkvijo. Ob popoldnevih že vstaja.«

Ker je bila zgovorna, mi je povedala še to in ono; za slovo pa se je nasmejala:

»Odslej menda ne bodo ljudje drugih deklet, če se jim bo prigodilo kaj podobnega, tako obrekovali in jih prištevali k največjim grešnicam. Če se je Marti zgodilo, se lahko še vsaki drugi.«

Bil sem že tik hiše, ki mi jo je označilo dekle. Nekaj časa sem se obotavljal, naposled sem pa odprl majhna lesena vrata in stopil na trato pred hišo. Tedaj sem zagledal ob vratih v vrt mlado ženo, veselo se smehljajočo otročičku, ki je vokal na veliki blazini ob njej. Še isti hip sem zagledal vodnjak. Zaprotil sem za kozarec vode. Komaj je Marta odšla — bila je ona, na prvi pogled sem jo spoznal —, je začel otročiček jokati na glas. Pristopil sem in ga izkušal potolažiti.

»Hotel sem ga prevariti, a se ni dal,« sem dejal Marti, ko se je vrnila z vodo.

»Kako?« se je nasmehnila Marta in vzela otroka v naročje, kjer se je kmalu umiril.

»Igrati sem hotel njegovega očeta, pa je spoznal, da nisem pravi.«

Tedaj je Marti zamrl nasmeh, tudi pogled se ji je skalil. A izpregovorila ni ničesar.

Nisem vedel, kaj naj še rečem. A tudi oditi nisem mogel. Ker sem že predolgo molče stal pred njo, sem kar tako dejal:

»Lep otrok. Podoben je nekemu mojemu tovarišu.«

Zdajci so Martina blede lica živo zardela, oči so ji oživele, vsa je vzdrtela in vzkliknila z glasom, ki ga ne bom mogel nikoli pozabiti:

»Vi ga poznate?«

»Poznam,« sem dejal ter jo prijel za roko, ker ji je lice spet bledelo.

Ko sem ji povedal, kar sem vedel, je dolgo molčala. Naposled pa je priznala s trpkó bolečino:

»Vse sem premagala, samo nečesa nisem mogla: nove ljubezni, ljubezni do moža, ki se je tisto noč porodila v meni.«

To sem doživel med velikimi počitnicami. Aj, kako lepi časi so bili tedaj! Zdaj pa samo razlaganje, izpraševanje, popravljane zvezkov in opominjanje dijakov, ki še vedno živijo nekje ob morju, na planinah, na cesti. Šola in spet samo šola!

A pred nekaj dnevi sem dobil pismo, ki me je vsaj za nekaj časa iztrgalo delu in skrbi. Pisala sta mi ga Marta in Boris.

ACALI

»Hatut, pripoveduj mojemu gostu pravljico...«

Mižno dekle, Hatut, je bila, kakor se je videlo, že na to pripravljena. Sedla je k mojim nogam. Komolce je podprla ob kolena in skrila svojo bradico med dlani. Diamantno črne oči so strmele v moje. Začela je, zibajoča se sem in tja, šepetati, kakor da mi poje uspavanko. Njen nepremični pogled, ki se je ves poglobljal v moje oči, njen smehljaj in njen glas, enakomeren, žuboreč kakor žuborenje potočka, so zapirali moje trepalnice in me zagrinjali v nekaj neprodiren oblak. Oči so se mi zapirale in nehote sem se zibal sem in tja kakor Hatut.

Naenkrat je utihnila in izpremenila svoj zibajoči ritem. Truden sem odprl oči. Džurha, moj gostitelj, se je smehljaj Hatuti in jo prosil šepetajoče:

»Gost mi je kakor brat... Naj te nikar ne bo sram...«

Hatut je bila v zadregi. Zakrila je obraz z rokami in se rahlo branila.

»Ne morem... Ne... Sram me je...«

»Dekle,« je vzkliknil Džurha, »kateri lkon ti je danes neprijazen?«

Tedaj je skočila Hatut kvišku in zagrabila za strunsko glasbilo. Nato je spet sedla k mojim nogam in začela peti, tiho, žuboreče:

»Preko domačih planin iz otročjih že let
so mi zvezde oznanjale tvoj prihod;
nedolžnost svojo sem ti posvetila,
da bom lahko »acali« svoj izvršila...«

Segel sem ji v pesem:

»Hatut, kaj je to »acali«?

Tam v temnem kotu se je nasmejal Mzekale, Januce ga je posnemal. Džurha je v smehu grgral kakor vodometa. Dekle je planilo vse zmedeno ven.

»Džurha, kaj je to »acali«?

Zopet smeh in zadrega.

»Povedal ti bom, brat moj, povedal pozneje. Če hočeš spat, ti...«

»Oh, dragi Džurha, prav zaspan sem že, prosim te.«

»No, pa pojdi. Posteljem ti na strehi. Ali se ne bojiš mraza?«

»Ne, saj imam burko.«*)

Džurha me je spremil po notranjih stopnicah na ravno streho. Še vedno se je smejal. Ko se je vrnil s strehe, je še enkrat pomolil glavo skozi strešno odprtino in zaklical:

»Pa brez strahu, bratec!«

»Kaj naj to pomeni?« sem premišljeval, ko sem se slačil. Že tri dni namreč nisem bil slečen. »Pred kom naj bi se strašil? Kaj mi pripravlja?«

Ležišče me je čakalo. Pod njim medvedja koža, mehka, namesto odeje ovčja koža in za zglavje tri skupaj zvite kože. Legel sem in truden takoj zatisnil oči. Kar se mi zazdi, kakor da je nekdo tiho, skrbno plazeč se, stopil na streho.

Odprem oči... Temna, tiha noč. Nedaleč tam se nepremično vzpenjajo planine kakor ogromni temni orjaki. In tam v daljavi stoje kavkaški vrhunci planin v beli burki, kakor da stoje na straži. Na temnomodrem nebu blešče neštete zvezde.

Zdajci je padla nekakšna senca na moje ležišče. Dvignem glavo in vidim: nekdo se sklanja nad menoj.

»Hatut!«

»Pst — tiho!«

Dekle je pod burko čisto nago. Motno se zasveti pod burko rezilo kindžala. Trenotek — in Hatut smukne k meni pod odejo.

»Hatut! Moja Hatut!«

»Tiho, pravim! Molči!«

Dekle se zviija in trepeti, da ji beli zobje šklepetajo kakor v mrzlici.

»Si ti, Hatut? Kaj hočeš s kindžalom?«

»Ne dotikaj se me! Prišla sem, da izpolnim »acali«. Prihajam k tebi, ker si pil z Džurhom iz istega srebrnega bokala in ker si prisegel bratsko prisego.«

Približal sem se ji in začutil — goli kindžal. Ležal je med nama in njegov jekleni molk je bil nekaj strašnega.

Bilo mi je zdajci vse jasno. Spomnil sem se Hatutinega šepetanja in njene pesmi. Džurhovega svarila in tistih čudovito nenavadnih lezginskih običajev, o katerih so mi nekoč pripovedovali — o tistem strašnem »acaliju«: nežnem, ali smrtno strogem običaju, najvišjem izrazu bratske ljubezni dobrodošlemu gostu. Še danes ne vem, ali je to samo star barbarski običaj iz barbarskih časov ali nekaj nadčloveškega, zahtevajočega od tebe nadnaravnih sil. Nekaj božanstvenega ali nekaj satanskega? Lezgin pošlje gostu svojega plemena ali s katerim se je pobratil, ponoči na ležišče dekleta iz svojega sorodstva. Ali ko se pojavi jutrnja zarja, mora to dekletu oditi nedotaknjeno, nedolžno. Kindžal je strašno svarilo, meja ki se ne sme prekoračiti. Spoznal sem zdaj, ne da bi mi bilo treba razlagati, muketpni običaj in se Hatute nisem upal dotakniti.

Ko se je zaznala zarja, je vstala nedotaknjena, vendar... je komaj vstala. Veliki križ mučeniškega poželenja sva vzela na svoja ramena in trpela vso noč do onemoglosti.

Ko je hotela oditi, sem iztegnil ves izmučen roko k nji in jo poprosil:

»Ostani, Hatut! Ostani... pokaži se...«

Njena burka je zdrknila z nje in padla name. Nizko je bil že mesec tam pri vrhuncih gora. Radovedno so naju gledale zvezde in šepetal sem na kolenih, kakor bi molil:

»Ne odhajaj, Hatut!«

»Mrzlo je, ali ne čutiš?...«

In ogrnila se je z burko, poljubila me še enkrat z utrujenimi ustnicami in odhitela.

*) Burka = kožuh.

Med trgovci in bazarji v Egiptu

Muski — morda ste kdaj že čuli o njej. To je znamenita ulica v Kairu. Pravi Orient. Ogromna skupina bazarjev. Eno samo dolgo in nepregledno skladišče zamreženih hiš, prekri-tih trgovin, arabskih delavnic, živega vrvenja, trušča, zadaha iz poslov-alnic in marsikod smradu po odpad-kih.

Ne pojdite po ulici Muski!

In vendar morate v ulico Muski!

Morate v bazarje, če hočete spo-znati orientalsko stran Kaira. Saj na vse zadnje ni tako strašno. Pod paz-duho vas bodo prijemali uslužni Arabci v belih togah. Mamljivo vas bodo povabili med zlatnino, vaze in preproge Židje in Grki. Zagorel, čr-nogled, hipnotizersko skrivnosten pro-dajalec vam bo šepetaje ponujal me-šanice rožnega olja, mamil in špan-ske muhe. O, ne samo trdih in od-pornih živcev, marveč tudi zdravih rok je treba, da se izmuzneš iz ob-jema vseh, ki bi te radi obdarili naj-ceneje z najizbranejšimi dobrotami tega sveta. Najceneje — za tvoje pa-re. Trgovina je umetnost, je večšina. Kdor plača preveč, je sam kriv, ker ne zna barantati.

Neznansko včasem so mi bile prepro-ste arabske sandale. Stopil sem k trgovcu, imel jih je pred odprto svo-jo delavnico navešenih na stotine ka-kor orjaške rjave grozde. Snel sem primerne. Koliko? Deset pijastrov. Pet sem jih vrgel na pult. To je ne-kaj več ko deset dinarjev. Čevljar, bradat kakor anostol, je počasi od-majal z glavo. Primaknil sem še pi-jaster in kupčija je bila opravljena. Z arabskimi sandali na nogah, pod pazduho pa s čevlji, zavitim v pavi-r, sem koračil dalje po Muski. Nihče več me ni nadlegoval. Kdor se po-niža do arabskih sandal, je skromen kupec.

So vmes med bazarji velike, gospo-ske trgovine. Židje jih imajo v pe-steh. In tam ni barantanja, tam so cene stalne. Izložbe ponujajo zobo-trebe kakor servise, posteljinino ka-kor pohištvo. Stojim pred vhodom, da se razgledam po notranosti pro-strane trgovine. Sivolas gospod, kre-pak in čil, sedeč za pultom tik ob vhodu, me rovači:

— Monsieur!... Gentleman!... Mein Herr! Stopite bliže, to vas prav nič ne stane. Spoznali boste trgo-vino, kakor ji v Kairu ni enake.

Dedec je zanimiv. Ko ima polne ro-ke opravlja, ko mora šteti denar in nabadati plačilne listke, pozdravlja stranke in izročati zavoje nakuplje-nega blaga, ima dovolj časa, da živo in zgovorno kramlja s tujcem, ki po-

stopa po Muski v arabskih sandalah. Pogovarjava se nemško, kako pa.

— Ali ste Žid, gospod? — me vpra-ša zaupno.

— Obžalujem! Nisem.

— Kaj bi obžalovali! Povejte raj-ši, če niste iz Hitlerjeve dežele?

— Obžalujem, tudi ne. Ampak po-vejte mi, ali ste vi Žid?

— Da, gospod, jaz sem turški Žid. Prepotoval sem ves svet in govorim osem jezikov. Kako ste rekli, iz Ju-goslavije ste? Vidite, tam pa še ni-sem bil. Pojdite, da vam razkažem trgovino. Prav ničesar vam ni treba kupiti.

Šla sva naokrog med kupi svilenih srajc, skozi ženski oddelek, kjer so temnopolte Koptijke izbirale vonjave in perilo, med stolpi fesov in slam-nikov, potegnila sva se nazadnje z liftom v gornja nadstropja, med po-hištvo in preproge. Zelo lepo sem se zahvalil prijaznemu trgovcu, ko sva vse ogledala. Še me je vprašal, kako prebivam v hotelu. Da je čisto, sem priznal, vendar da še brisače smrdé po olju in po Arabcih.

— Vidite! — se je razvnel tedajci — saj sem vedel, kaj potrebujete. Bri-sače ste pozabili vzeti z doma s se-boj. Nikjer ne boste kupili takšnih, kakor pri nas. Poglejte, prosim, po pet pijastrov brisače — ali je to kak-šen denar? Pri treh vam popustimo, plačali jih boste po štiri pijastre. Čim ste stopili na egiptska tla, ste videli, koliko je prahu v zraku in kako vas tare vročina. Potem v hotelu... se-veda, tujec ste, brisače potrebujete... Ali vam zavijem?... Vidite, hva-ležni mi boste... Zdravi ostanite!

S čevlji in tremi brisačami pod pazduho sem iskal izhoda iz ulice Muski.

Na trgu pred muslimanskim vse-učiliščem El Azharjem šele svobod-neje zadiham. Počasi stopam čez trg. Na desni ob zapuščenem zidovju sre-di velikomestnega trušča je majhna delavnica arabskega lončarja, ki iz-deluje vrče in prečudne čebulaste va-ze, rdeče in zelene prebarvane, z okornimi zlatimi znamenji iz korana. To je vse, kar sem iskal. Najlepši lon-čeni vrč izberem.

— Koliko?

— En pijaster.

— Pol pijastra! — ponudim polo-vico, kakor je običaj pri barantanju v Egiptu. Dobrotno in pomilovalno so me pogledale poštene lončarjeve oči.

Plačal sem en pijaster, prvič in edinkrat polno ceno in ni bil goljufan ne lončar ne kupec.

Nekoč potem spremljam prijatelja v majhno ljubko trgovinico med obi-

lje svilenih oprav, vaz in servisov. Nakupoval je prijatelji. Ni minilo pet minut preklanja za cene, že so na-ma sredi najbolj srditega besednega dvoboja postregli s črno kavo in fi-nimi cigaretami. V takih trgovinah ni-koli ne opraviš do kraja. Založene so z izdelki iz japonske svile, da se ne moreš nagledati. In trgovčeva bese-da je tako gladka, tako prepričevalna, da ti izvleče iz žepa poslednje odviš-ne solde. Ko samo trenes z očesom in pogledaš kakšno stvar na polici, že je bistrooki in brzonomi prodajalec pri njej — prav po srbskem reku: Kud ja okom, tud on skokom. Nikjer ni cenejše kakor pri njem, nikjer fi-nejše, popustiti ne more niti za pija-ster, ker je bil prisegel pred Bogom in pred oblastvom, da se bo držal stalnih cen. Ko zapustiš trgovino, ko si že stopil čez prag, te potegne na-saj in barantanje se začne iznova! K vragu vsa prisega, iz mošnjička tvoj denar...

Ogromno pijastrov izmečejo tujci po Egiptu. Kakor omamljeni so, vse se jim zdi poceni, ker so pač bili prinesli s seboj toliko in toliko de-narja za izmeček in ker se za vsako stvar dá tako imenitno barantati. Kar jim še ostane tuje valute, jo zapra-vijo v Aleksandriji. Tam ob pomolu stoji ladja, čez nekaj ur bo odplula v noč proti Evropi. Spredej v prista-nu pa so razgrnili svoje preproge in papirje prodajalci. Kričavo ponujajo datlje in tobak, verižice in zapestni-ce, usnjene kovčge in preproge. Bolj ko se bliža ura odhoda, več je ner-voznosti, vpitja, prerekanja, kupčeva-nja. Šele komedijanti, ki pridejo pred ladjo preverčat kozolce in uganjat co-prije, malo prevržejo program. Z vi-sokih palub jim frčijo denarci. Pa se znova razvname barantanje in napo-sled je razprodano vse.

Ladja se počasi pomakne od bre-ga, popotniki srečni ogledujejo v ka-binah kupljena darila, pretovarjajo jih v nove kovčge. Pokušajo datlje — in bridko so razočarani. Datlji so suhi in plesnivi. Odprejo škatlo to-baka — kucili so pol kile za 10 pi-jastrov — a kako tudi ne, ko so name-sto tobaka kupili smeti. Zdaj ne ver-jamejo več, da je tudi srebro res sre-bro, da niti kovčegi niso iz usnja, marveč iz tvarine, ki je le nekaj bolj-ša od lepenke. Kairo in piramide. Nil in bajni večeri v mesečini — vsi očarljivi spomini so zagrenjeni s spo-znanjem, da znajo tujca v Egiptu ta-ko grdo oćiganiti. In ne vedo, da so pravkar bili v visoki šoli velike umet-nosti — trgovine — in da so si poleg izgube in razočaranja zaslužili naj-slabšo šolsko oceno: nezadostno.

Ob torkih

Vsako jutro, kadarkoli se je bril, si je zadal Albert Fleuron isti dve vprašanji:

»Kateri dan je danes?« in »Kaj naj storim, da zasluzim kaj denarja?«

Čeprav ni bil Bog ve kako premeten, je na prvo vprašanje odgovoril približno prav. Pri drugem je bilo pa težje. Nanj sploh ni odgovoril. Kako naj človek služi denar, če do osemindvajsetega leta ni nikoli nič delal, če je bil bogat in ga je naposled uničil denarni polom, če ne pozna nikogar razen svojih prijateljev iz bara in je njegovo edino upanje star, bogat, a skop stric, ki nikakor noče umreti.

Danes je bil še zlasti hud dan. Torek je bil in vsak torek je prihajala perica po perilo.

Doslej se Albert ni nikoli brigal za takšne vsakdanje reči. To je bil posel za njegovega služabnika. S služabnikom je bilo pa zdaj konec. In mladi mož se je moral sam brigati za svojo zaprašeno, neurejeno sobico, odkoder je šlo že vse v zastavljalnico, kar je bilo kaj vredno.

Sicer pa to še nikakor ni bilo najhujše. Kar se mu je slabo godilo, ga ni obiskal nihče več, niti njegove nekdane prijateljice, ki so ga toliko stale in ki si jih zdaj ni mogel več privoščiti. Ne! In najbolj ga je bolelo, da je moral sam sprejemati perico, komaj dvajsetletno dekle z zasmehljivimi očmi in predrznim noskom, da je moral pred njo razkladati svoje umazano perilo.

Kaj je ostalo od nekdanih dragocenih srajc, hlačk in svilenih nogavic! Vse je bilo že izprano, raztrgano in za silo pošito. Skoraj same cunje, ki se jih je Albert kar sramoval, in vsak torek, kadar jih je razkladal pred perico, se mu je rana iznova odprla. In danes je spet torek.

Klink! Klink!

Zvonec je zapel in Albert je planil k vratom. K sreči je bil v svoji zadnji pidžami, pravkar obril in počesan, tako da je bil videti prav lep fant. Odprl je. Pred vrati se je sklanjalo čez veliko košaro postavno dekle in svež glasek ga je pozdravil:

»Dobro jutro, gospod Fleuron!«

»Dobro jutro, gospodična,« je odvrnil Albert. »Res, vsa čast! Zmeraj ste točni!«

Spustil je dekle v svojo delovno sobo, to se pravi v sobo, ki jo je tako imenoval, čeprav ni dalo nič v njej slutiti o kakšnem delu. Pač pa je bila v njej velika omara z likerji, udobni naslanjači, gramofon in celo skladišče smotk in cigaret. Medtem ko je dekle preštevalo perilo in ga skladalo na mizo, je sledil Albert slednjemu njenemu gibu. Prvič je opazil, da je bil doslej slep.

Da, res! Zelo mlado je bilo to dekle in še ljubko hkratu. Lepo? Ne, lepo ni bilo. Pač pa prikupno s svojo kuštravo glavico, polnimi ustnicami in jamico na bradi. In njena lica so bila tako bela in rožnata!

Ko je svoje delo opravila, se je obrnila k mlademu možu in mu rekla:

»Prosim, gospod Fleuron...«

»Hvala,« je odvrnil... »Toda zakaj govorite z menoj tako spoštljivo? To se ne sliši prav nič lepo, če imate

opravka s takšnim siromakom, ki je prišel ob vse, kakor jaz...«

»Ali ste ob vse prišli?«

»No... Zdi se mi, da bi bili morali to že davno opaziti...«

»Seveda... Nam, pericam, ni mogoče nič skriti...« Sočutno je dvignila srajco, ki se je že cežrala, in raztrgane nogavice:

»Poglejte,« je nadaljevala, »perica ve prav dobro, kako je z njenimi odjemalci. Dokler so bogati, ji dajejo samo lepo perilo. Nas ni mogoče preslepiti. Časih nas sreča imeniten, ponosen gospod, toda me vemo, kako je z njim. Ali pa vidimo strašno elegantno damo, ki nosi pod svojo lepo obleko strgano srajco. In gospoda z luknjami na... Oprostite!«

Zasmejala se je in on tudi.

»Vidite, in zato ne maram poklonov. Recite mi kar lepo, gospod Albert!«

»Prav rada! Potem vam pa tudi jaz lahko povem, da mi je Renata ime! Sicer vam pa moram takoj nekaj priznati, gospod Albert. Doslej sem se vas skoraj bala, zdaj, ko pa vem, da vam je Albert ime, se vas ne bojim prav nič več. Kar vesela sem... res...«

»Zakaj ste veseli?«

Nič ni odgovorila, samo zardela je kakor rak. Do ušes je zardela. In ko je od sramu povescila trepalnice, je nasmešek še bolj zaokrožil njene ustnice in poglobil jamico na bradi.

Albert ni bil tako neumen, da ne bi bil teh znakov razumel. Napravil je dolg korak in objel vitko dekletce. Potem se je sklonil čez njen obraz in šepnil:

»Renata... Renatica... cvetka moja... Jaz... ti...« Iskal je lepih in nežnih besed, pa jih ni dobil. Njegova zaloga poezije je bila izčrpana. Molčal je. Šele Renata mu je pomagala:

»Gospod Albert, ne smeva pozabiti perila, ki ga bom vzela s seboj...«

»Da, da,« je zajeceljal. »Toda to se zdaj še ne mudi...« In še globlje se je sklonil čez njo.

*

Ta lepa ljubezen je trajala šest mesecev.

Da bi ga kdo ljubil zaradi njega samega... to se mu dotlej še ni primerilo... in da bi bil dobil zastoni to, kar je moral dotlej drago plačevati, tudi ne.

Čez poletje je ostal mladi mož v Parizu, ker ni imel denarja. V začetku oktobra pa je odpotoval.

»Brzjavko sem dobil. Ne bodi huda... čez nekaj dni se vrnem...«

Naslednji torek je Renata spet pozvonila na Albertova vrata. To pot ni odprl on sam, ampak sluga, orjaški dedec, ki je mogočno vihal nos:

»Le stopite noter, gospodična...« ji je dejal. »Gospod mi je že naročil. Tu je perilo...«

In razložil je pred dekletom kopico čisto novih svilenih srajc, hlačk in nogavic. Renata je razumela: Albert je podedoval za svojim stricem, ki se je navsled le odločil, da je umrl...

In Albert je postal spet »gospod Fleuron...«

Ugrabil ja je

Zgodba iz današnjih dni.

Pred hotelom v Montereauju se ustavi ličen avtomobil. Jean proži roko Ireni in ji pomaga pri izstopanju.

Jean ima dvajset let, Irena jih še nima sedemnajst.

Irena (obotavljajoče): Ali veste zagotovo, da tu ne bova srečala nobenih znancev?

Jean: V takem gnezdju! Nemogoče!

Natakar pride po prtljago, dva kovčega in torbico s toaletnimi potrebščinami za popotovanje. Jean medtem z veliko samozavestjo zahteva sobo — najboljšo sobo v hotelu.

Lastnik hotela: Prosim! S kopalnico? Za osemdeset frankov!...

Jean: Dobro!...

Irena (**Jeanu**): Ali nama bodo lahko večerjo postregli v sobo?

Lastnik hotela: Seveda, gospa, z majhnim pribitkom na navadne cene.

Jean (malomarno): To ni važno!...

Lastnik hotela (s smehljajem): Samo opozoril sem vas. (Z drugačnim smehljajem): Ali izvoli gospod izpolniti prijavnico?

Jean (malo rdeč): Prosim!

Izpolni z nekoliko obotavljajočim se peresom predloženi formularček.

Lastnik hotela (vzame prijavnico): Gospa... seveda?...

Jean: Seveda!

Lastnik hotela: Ali bi hoteli zapeljati avto v garažo?

Jean (odločno): Najprej spremim soprogo v sobo, pridem takoj dol!...

Irena in Jean odideta s sobarico v prvo nadstropje. Soba št. 8 je zelo prostorna, toda ne posebno moderna. Sobarica odgrne zastore in pogleda, je li v kopalnici po njenem mnenju vse v redu.

Irena (pokaže na neka vrata): Kaj pa tista vrata tamle?

Sobarica: Vodi jo v drugo sobo.

Irena (nemirno): Ali so zaprta?

Sobarica: Gospa se lahko sama prepriča. Zapah je na tej strani, sicer pa itak v sosednji sobi nikogar ni. Če bosta gospod in gospa kaj potrebovala, naj kar blagovolita pozvoniti.

Jean (bi se rad hitro odkrižal sobarice): Je že prav!

Sobarica odide, Jean zaklene vrata za njo.

Jean (z razklenjenimi rokami): Draga moja! Nekaj te bom prosil, dušica... Rad bi, da bi me tikala.

Irena: To je popolnoma brez pomena!... Mar menite, da bo to kaj izpremenilo? Samo motilo bi me zelo. Mislim, da bi se vas nikdar ne upala tikati.

Jean (zelo nežno): Zakaj? Saj si se upala še mnogo težavnejše reči. Ti sama si mi vendar predlagala, naj te ugrabim... (Molk.) Ali ti je že žal?

Irena (ga ponovno poljubi): Nikakor ne, nič mi ni žal... Ampak moram se vendar šele navaditi...

Jean (z nekako lahkoto, ki je bistvena poteza njegovega značaja): Če se imava rada! Najini starši niso hoteli, da bi se poročila, češ da sva premlada. Zdaj se bodo pa morali pogajati z nama... Če se pa ne bodo hoteli, naj sami sebi vse pripišejo... Midva bova zdaj pripadala drug drugemu. (Molk, potem malce strastno): Ti ne veš, kaj se to pravi: ljubezen, draga moja!

Irena (skromno in boječe): Seveda vem!

Jean (malo presenečen): Kako? Ti veš, kaj je ljubezen?

Irena: Menda vendar! Ljubezen sva midva. Vesela sem, da sem z vami skupaj, vesela sem, da me boste lahko nemoteno objeli, da vas bom lahko poljubljala...

Jean (pomirjen): Toda to ni vse, draga moja! So še druge reči.

Irena (s povešenimi očmi): Slutim malo, da so, ne mika me pa nič, da bi jih spoznala... Bojim se, da bi me razočarale.

Jean (zelo svest si sa samega sebe): Ni nobene nevarnosti!... (Polglasno.) Nocoj, ko bova zleknjena drug ob drugem v tej široki postelji...

Irena (zmaje z glavo): Ne!... ne, Jean, nikdar bi se ne upala sleči pred vami in se uleči v isto posteljo kakor vi. (Pokaže na kopalnico): Ali pa kopati se v mislih, da bi vi mogli odpreti vrata in me videti...

Jean: Vse to so prazne čenče. Če se dva ljubita, res ljubita, se zdi med njima vse naravno!... Kakor Adam in Eva sta, v raju...

Irena: Kaj se vam meša? Mar se morata zato ravno sleči?

Jean: Kako bi pa sicer?...

Irena (malce hinavsko): Da... Morda... Nemara sem še premlada, da bi vas mogla razumeti...

Jean (dokaže svojo izobrazbo): Julija je bila za dve leti mlajša od vas.

Irena (namršči obrvi): Katera Julija?

Jean: No, Julija, ljubica Romeova! Ta dva večna zaljubljenca sta rajši umrla, kakor da bi se ločila.

Irena: Jaz tudi!

Jean (smehljaje se): Kako — jaz tudi?

Irena: Seveda! Ko sem izvedela, da molji starši nočejo nič vedeti o najini poroki, sem rajši odpotovala z vami. Zdaj se pa sprašujem, kaj še hočete več!

Jean: Tebe.

Irena: Saj me vendar imate!...

Jean: Ne... Še ne popolnoma!

Irena: Kako da ne?

Jean: Tako...

Irena (malo bridko): Lahko bi mi bili povedali, da je to tako zamotano...

Jean: Mislim sem, da veš...

Irena: Kako naj bi pa vedela, če si še vi sami ne upate povedati...

Jean (ugovarja): Da si ne upam? Jasno, da si ne upam... Saj si taka, kakor da si priplavala po prežgani juhi, draga moja. Tega ni tako lahko razložiti. To so stvari, ki pridejo same od sebe. Meni prvič ni bilo treba nič razlagati...

Irena: Prvič? Kako prvič?

Jean: Prvič... No, prvič, ko sem spoznal žensko...

Irena (kakor da je padla z neba): Vi ste že spoznali žensko?

Jean: Seveda!

Irena: In vi se mi to upate povedati?

Jean: Zakaj bi me pa bilo sram?...

Irena (prične ihteti): In jaz sem vas ljubila!

Dekle se sesede v naslanjač. Jean hodi razburjen po sobi gor in dol in godrnja: »To je nesmiselno! Kaj pa zdaj koristi jok! Mislim sem, da imam opravka z žensko, sem pa naletel na cmeravo, nervozno punčaro...«

Zdajci nekdo močno potka na vrata.

Glas. Gospod, avto bo treba spraviti v garažo. Oglasil se je stražnik, da kršite cestno-policijski red.

Jean (ki mu ta poziv prav pride, da se lahko izmaže): Dobro! Takoj pridem! (**Ireni**): Zdaj te pa prosim brez šale, da se potolažiš, preden se vrnem. Sem mišlil, da bova tako srečna!...

Irena (še enkrat vzdihne): Jaz tudi!

Brž ko odide Jean, si Irena obriše solze in plane k telefonskemu aparatu, ki ga je bila pravkar opazila na mizici v kotu.

— Prosim Pariz! Elysées št. 42-53... Deset minut? Hvala!

Nato odpre torbico s toaletnimi potrebščinami za popotovanje, vzame iz nje zrcalce in škatlico s pudrom in si malo opravi obrazek. Neizrečeno je nesrečna. Vse njene misli so čudno zbegane in žalostne. Naenkrat pozvoni zvonec pri telefonu. Irena plane k aparatu.

— Ali si ti, mamica? Jaz sem v Montereauju, v hotelu Seine-et-Yone. Pridi takoj pome. Kaj?... Kako?... Da je nepopravljivo? Ne razumem, kaj hočeš reči s tem, skoro zagotovo pa vem, da še ni prepozno... Ampak požuri se!...

Robet Dieudonné — P. K.

A. P. Čehov:

DAME

Fedor Petrovič, direktor narodnih šol n-ske gubernije, ki se je imel za pravičnega in velikodušnega človeka, je sprejel nekoč v svoji pisarni učitelja Vremenskega.

»Ne, gospod Vremenski,« je rekel, »odpuščaj iz službe je neizbežen. S takim glasom, kakršnega imate vi, ni mogoče ostati dalje v učiteljski službi. Kako pa vam je tako propadel.«

»Spotil sem se, pa sem pil mrzlo pivo...« je zasičal učitelj.

»Kakšna škoda! Človek služi štirinajst let, pa se mu nenadoma kaj takega pripeti! Vrag vedi, zaradi kakšne malenkosti bo moral človek pustiti službo. Kaj pa mislite sedaj storiti?«

Učitelj ni nič odgovoril.

»Imate rodbino?« je vprašal direktor.

»Ženo in dvoje otrok, vaše blagorodje...« je zasičal učitelj.

Nastal je molk. Direktor je vstal izza mize in jel razburjen hoditi iz kota v kot.

»Res ne vem, kaj naj storim z vami!« je dejal. »Učitelj ne morete biti, do pokojnine se še niste dokopali... odpuščati vas na nemilost usode, pogrnati vas v svet, ni prav lahko. Naš človek ste, odslužili ste štirinajst let, to se pravi, dolžnost nam je, da vam pomagamo... A kako naj vam pomagamo? Kaj morem za vas storiti? Zamislite se v moj položaj: kaj morem za vas storiti?«

Nastopil je molk; direktor je hodil in neprestano mislil, Vremenski pa je potrj in skrušen sedel na robu stola in tudi mislil. Nenadoma pa se je direktorju obraz razjasnil in je celo s prsti tlesnil.

»Čudim se, kako da se tega nisem prej spomnil!« je naglo izpregovoril. »Poslušajte, kaj vam morem ponuditi... Drugi teden pustite službo knjigovodja v naši sirotišnici. Če hočete, stopite na njegovo mesto! Izvolite!«

Vremenskemu, ki ni pričakoval take milosti, se je tudi razjasnil obraz.

»Izvrstno,« je rekel direktor. »Kar danes napišite prošnjo...«

Ko je odpustil Vremenskega, je Fedor Petrovič čutil olajšanje in celo zadovoljstvo: pred njim ni stala več zgrbljena postava sikajočega učitelja in prijetno mu je bilo v zavesti, da je ravnal pravično in po vesti kot dober, popoln poštenjak, ko je ponudil

Vremenskemu prosto mesto. To dobro razpoloženje pa ni dolgo trajalo. Ko se je vrnil domov in sedel h kosilu, se je njegova žena Nastasja Ivanovna nenadoma spomnila:

»Oh, saj res, skoraj bi bila pozabila! Včeraj je prišla k meni Nina Sergejevna in prosila za nekega mladega človeka. Pravijo, da bo pri nas v sirotišnici prosto mesto...«

»Da, a to mesto je že drugemu obljubljeno,« je rekel direktor in nagubančil čelo. »Tudi ti je znano moje pravilo: nikdar ne oddajam mest po protekciji.«

»Vem, a za Nino Sergejevno, recimo, se lahko napravi izjema. Ona nas ljubi kot sorodnike, a mi nismo doslej zanj še nič dobrega storili. Nikar ne odreci, Fedja! S svojimi karpicami užališ njo in mene.«

»A koga priporoča?«

»Polzuhina.«

»Kakšnega Polzuhina? Mar tega, ki je igral na novega leta dan v društvu Čackega? Tega gospodiča? Nikakor!«

Direktor je nehal jesti.

»Nikakor!« je dejal. »Bog me obvaruj tega!«

»No, zakaj pa?«

»Razumi, mamica, če že mlad človek ne gre ravno pot, ampak preko žensk, gotovo ni prida! Zakaj ne pride sam k meni?«

Po obedu je direktor legel doma v kabinetu na zofo in jel čitati došle časnike in pisma.

»Dragi Fedor Petrovič!« mu je pisala žena mestnega načelnika. »Nekoč ste rekli, da sem poznavalka src in ljudi. Zdaj morate to zares verjeti. Te dni pride k vam prosit za mesto knjigovodje v naši sirotišnici neki K. N. Polzuhin, ki vem da je prekrasen mlad človek. Mladenč je jako simpatičen. Če ga sprejmete, se boste prepričali itd.«

»Nikakor!« je rekel direktor. »Bog me obvaruj tega!«

Od tedaj ni minil dan, da bi direktor ne bil prejel pisem, priporočajočih Polzuhina. Neko jutro se je javil tudi sam Polzuhin, mlad človek, poln, z žokejskim obrazom in v novi, črni obleki.

»V službenih zadevah ne sprejemam tu, ampak v pisarni,« je rekel suho direktor, ko je bil slišal prošnjo.

»Oprostite, vaše blagorodje, a najini skupni znanci so mi nasvetovali, naj se obrnem naravnost sem.«

»Hm!...« je zagodrnjal direktor, gledajoč s sovraštvom njegove ostri nosne čevlje. »Kolikor vem,« je dejal, »ima vaš oče premoženje in vi niste potrebni, kaj vam je potreba prositi za to mesto? Plača je vendar mizerna!«

»Ne zaradi plače, ampak... Kljub temu pa je služba državna...«

»Tako... Zdi se mi, da se boste čez mesec dni naveličali te službe in

jo pustili, medtem ko so kandidati, za katere je to mesto — kariera za vse življenje. So reveži, za katere...«

»Ne naveličam se je, vaše blagorodje!« ga je prekinil Polzuhin. »Častna beseda, da se bom potrudil!«

Direktorja je dvignilo.

»Poslušajte!« je vprašal, zaničljivo se smehljajoč, »zakaj se niste obrnili takoj name, ampak ste smatrali za potrebno, da nadlegujete prej dame?«

»Nisem vedel, da vam bo to neprijetno,« je odvrnil Polzuhin in se zmedel. »Sicer pa, vaše blagorodje, če ne pripisujete važnosti priporočilnim pismom, vam lahko predložim izpričevala...«

Potegnil je iz žepa papir in ga dal direktorju. Pod izpričevalom, napisanim v pisarniškem slogu in enaki pisavi, je bil gubernatorjev podpis. Po vsem je bilo videti, da je gubernator podpisal, ne da bi bil prečital, samo da se je odkrižal kake vsiljive gospe.

»Nekaj je treba storiti, klanjam se... poslušam...« je rekel direktor, ko je prebral izpričevalo, in vzdihnil. »Vložite jutri prošnjo... Nekaj je treba storiti...«

In ko je Polzuhin odšel, se je docela vdal čuvstvu nevolje.

»Smet!« je sikal, korakajoč iz kota v kot. »Dobil si je protektorja, ničvredni gizdalin, ženski uslužnik! Po-dlež! Mrcina!«

Direktor je krepko pljunil v vrata, za katerimi je bil izginil Polzuhin, in se nenadoma zmedel, ker je stopila takrat v njegov kabinet gospa, upravni-kova žena.

»Samo za minuto, samo za minuto sem prišla...« je začela gospa. »Sedite, dragi, in poslušajte me pozorno... No, pravijo, da imate prosto mesto... Jutri ali danes pride k vam mlad človek, neki Polzuhin...«

Gospa je čivkala, direktor pa jo je gledal z motnimi, srepimi očmi, kakor človek, ki pada v nezavest; gledal je in se iz vrljudnosti smehljaj.

Drugi dan pa, ko je prišel k njemu v pisarno Vremenski, se direktor dolgo ni mogel odločiti, da bi mu povedal resnico. Omahoval je, se plašil in ni vedel, s čim naj začne, kaj naj reče. Hotel se je opravičiti pred učiteljem, mu povedati vso golo resnico, toda jezik se mu je zapletal, ušesa so mu gorela in nenadoma ga je zabolelo in ga ozlovoljilo, da mora igrati tako nelepo vlogo — v svoji pisarni, pred svojim podrejenim. Ne-pričakovano je udaril po mizi, planil kvišku in jezno zakričal:

»Nimam mesta za vas! Nimam in nimam! Pustite me v miru! Ne mučite me! Dajte mi vendar mir, lepo vas prosim!«

In odšel je iz pisarne.

Prev. I. T.

ANTON INGOLIČ:

Mlada leta

(Nadaljevanje.)

Tine se je zganil in oprijel peči, nasmeh okoli ustnic mu je postal še bolj ironičen, oči so se mu zableščale kakor v blaznosti, usta so se mu vidno povесila.

»Marta, dovoli, da te nekaj vprašam.«

Marta se ni ozrla nanj:

»Od tebe ne maram ničesar! Slabši si od hlapca!«

»Povej mi odkritosrčno, ali verjameš, da sem bil takrat pred dobrimi tremi leti, ko sem te odnesel od klavirja na posteljo med rdeče nageljne, tudi jaz nedolžen? Ali verjameš, Marta?«

Tedaj se je Marta okrenila k njemu.

»Kaj misliš, ali sem bil ali ne?« se je Tine zasmejal na glas.

Marta je utihnila in brezumno buljila vanj.

Čez trenutek pa se je Tine približal Marti in dejal s satanskim nasmehom:

»Jaz sem ti sicer zatrjeval, da sem bil. Toda to ni res! Ti nisi bila prva ženska, ki sem jo imel!«

Marta je prebledela in se sesedla na posteljo.

Tine pa se je sklonil nad njo:

»Prva je bila Parižanka, vlačuga v rdeči obleki, potem šele ti. In tam v Parizu je bila še neka druga, črna, vitka, krasna. Toda o njej ti ne bom pravil.«

A vendar ji je povedal vse. Kar bruhalo je iz njega. Vse, kar se je kdaj zgodilo in kar bi moglo raniti Marto, ji je povedal še v temnejših in ogabnejših črtah.

Naj zve vse! Naj gre iz njega vse tisto tako dolgo zadrževano! Saj sedaj res živi, saj sedaj se ne gleda od strani, marveč siplje prav iz sebe!

Toda ko ji je povedal vse in je videl, kako je Marta ležala nepremično na postelji in samo zdaj pa zdaj zavzdihnila, mu je bilo, da bi vzel vrv in se obesil.

Pomladanski vetrovi so vzeli sneg. Travniki, njive in gozdovi so začeli zeleneti.

Dora je vstajala zgodaj zjutraj in hodila preko rosnih travnikov proti solncu. Včasih je prišla celo do Mozirja. Tako lepo ji je bilo hoditi proti solncu. Včasih pa je vzela avto in se odpeljala v Logarsko dolino. Savinja se je vsa modra penila na levi, na desni se je dvigalo sivo skalovje, tam spredaj pa Ojstrica in njene sosede v snegu.

Slikala ni že ves mesec.

Mnogokrat si je vzela slikarsko orodje in hodila z njim okoli Gornjega grada, kjer je imela svoje posestvo, toda ničesar ni bilo zanj. Saj ima že vse na platnu. Saj je že od

otroških let vse, kar je bilo kaj vrednega, po dvakrat, celo trikrat naslikala.

Rada bi se lotila nečesa velikega.

Rada bi šla nekam daleč. Vso zimo je prebila doma.

Res, včasih je prišel kak njen prijatelj ali prijateljica za teden ali dva, a vendar je bilo tako pusto in prazno. Prišli so, se zabavali, modrovali, kritizirali, tudi ljubimkali in spet odšli. In spet je bila sama v vsej hiši. Saj ni imela drugega ko staro Ivanko, ki ji je kuhala in gospodinjala, Nežo, ki je pospravljala sobe, in dva hlapca, ki sta skrbela za živino in drva.

Ni se še mogla vživeti, da je posestnica. Pozimi pri delitvi očetovega premoženja je ona dobila Pristavo pri Gornjem gradu, brat pa veletrgovino v Celju. To je bila očetova poslednja volja. Njegova želja je tudi bila, da Dora Pristave ne proda; če že ne mara živeti tam, naj jo da v najem ali proda bratu. Toda brat je ni maral kupiti, saj je imel z veletrgovino dovolj posla, in končno je Doro zamikalo, da bi živela na Pristavi, kjer je prebila vsa otroška leta in potem vsake počitnice. Tako se je sredi zime preselila iz Zagreba v Pristavo in si tu uredila lep atelje, saj je bila njena hiša prava graščina. Tovariši, ki so prihajali, so se ji smejali in jo obenem občudovali, ko jih je vodila preko svojih polj in gozdov in jim razkazovala hleve, kjer so stali štirje konji in deset glav živine.

Sedaj, ko je njeno posestvo ozelenelo, ko je prišel oskrbnik in so začeli z delom, se je tudi v njej rodila želja po delu. Vsa prerojena je bila. Vsa prevzeta od edine, velike želje:

Da bi napravila kaj lepega, velikega!

Kaj takega kakor pred dvema letoma!

O, tisti dve gmajni!

Saj so vsi časniki priznali, da sta bili najboljši liki na vsej razstavi.

Da bi mogla ustvariti spet kaj takega!

Tedaj je doživela v Zagrebu gnusne stvari in nenadoma se je odpeljala v Potočje, da vidi Tineta. Odkar je odpotovala iz Pariza, ga je videla samo enkrat v vlaku, pa še tedaj je on ni videl. Gnalo jo je k njemu, saj je vedela, da jo je kljub tistemu popoldnevu, kljub tistim pismom in sliki vendar imel rad. O, koliko solnca in življenja je bilo včasih v njem, tako naivnega in neposrednega! Včasih pa je bil ves mrk in teman. Nikoli ga ni mogla prav razumeti, a rada ga je imela. O, kako rada ga je imela! Iz žalosti in obupa se je naslednjo zimo vrgla v Zagrebu v razvrat, dokler ni doživela še strašnejših razočaranj in si je iznova z vso silo zaželela Tineta. In tisto jesen se je odpeljala v Potočje. A ni ga bilo doma. Nekaj dni prej se je bil odpeljal v Ljubljano. Ko je tedaj zapuščala Potočje, je zagledala onstran ceste veliko gmajno. Stopila je čez potok in strmela. Ogromna, zelena, ravna ploskev se je razprostirala pred njo. Sredi nje pa visok hrast. V ozadju, kjer se je gmajna nekoliko dvigala,

grmovje in više temen gozd. Spodaj ob beli cesti pa se je pasla velika čreda govedi v vseh barvah in velikostih. Še tisti dan se je odpeljala v Celje in si prinesla orodje. Drugi dan je hotela slikati, a ni mogla; morala je v vas in zvedeti, kako je s Tineto. Šla je v trgovino, ki je ležala tik Kotnikovih, kupila firneža in terpentina in zvedela od dolge suhe trgovke, da je Tine njen zet in da bo kmalu oče. Dora se je vrnila na gmajno in v štirih dneh izgotovila obe sliki. Potem pa se je iznova pognala v burno zagrebško življenje.

Kljub temu, kar je tedaj zvedela v Potočju, jo je mnogokrat mikalo, da bi videla Tineta. Ni mogla verjeti, da je oženjen. Da se je poročil že pol leta potem, ko se je vrnil iz Pariza. Vedno si je mislila, da je pomota, da se je moralo zgoditi nekaj nenavadnega. Tinetova zmedenost tistega večera za časa njene razstave je še okrepila to njeno misel. Toda tedaj ni utegnila razmišljati, bila je pijana od življenja in zmagoslavja.

A v zadnjih mesecih je vse češče in češče mislila nanj. Tisti dnevi v Parizu so bili kljub vsem njenim najpestrejšim doživljanjem zadnjih let vendar zanjo najlepši. Toda zakaj so se tako grozno končali?

Ali je bila v Tinetu res sama laž in je bilo resnično le to, kar ga je vezalo na ono dekle tam v Potočju?

Tega Dora ni mogla verjeti.

Ne, tu je pomota!

Dora je včasih ob večerih poiskala knjige, ki sta jih prebiral s Tineto: Baudelairja, Verlaina, Maeterlincka, Cankarja in Župančiča. Ob nekaterih pesmih se je spomnila celo njegovih navdušenih besed in kretenj.

Da, v njem je bilo nekaj resničnega, kar se je divilo pesmim, kar se je divilo življenju. Njeni tovariši pa se tem rečem samo cinično smejejo. No, saj se je nekaj časa tudi ona, toda sedaj ji je prešlo in sedaj gleda spet vse s tistimi očmi, kakor sta gledala nekoč s Tineto. Ne prav z istimi, preveč je medtem doživela, toda vendar še tako, da vidi nekaj — a včasih še celo več — tiste lepote, kakor je je videla nekoč.

Teh bohemskih pogovorov, veseljačenj in ljubezni se je naveličala! Za vsem tem je vendar nekaj praznega. Človek se vrže v razvrat, in ko se drugo jutro zbudi, je vse prazno in pusto v njem, da bi si poglaval kroglo v glavo. Tedaj v Parizu pa je kar kipelo v njej, v vsaki besedi, v vsakem koraku se je čutila! Z vsem bitjem je živela! Nič ni bilo praznih trenutkov, ko zaman gleda vase in išče, da bi kaj našla!

Prišli so sicer trenutki, ko se je takšnim svojim mislim ironično smejala, češ, ali menda ni zaljubljena v tista študentska leta in v Tineta. Toda kljub vsemu se je zbudilo v njej nekaj, kar jo je vedno iznova in iznova navaljalo, da se je spominjala Tineta in mislila nanj.

In poleg vsega jo je tiščalo nekje v srcu in jo gnalo k velikemu delu.

Toda kaj in kje?

Nazadnje se je domislila.

Gmajna!

Da, gmajna spomladi! Ko je trava še vsa nedolžna in tako sočno zelena, ko še ni bilo krav na njej. Kakšna mora biti? In potem tisti trenutek, ko se zažene nanjo dve sto krav, ki so vso zimo tičale v hlevih!

Da, tisti trenutek mora ujeti na platno!

Ogromna čreda se zažene po gmajni, muka, skače, divja, pograbi šop trave in spet divja!

Odpotovala bi bila takoj, toda oskrbnik ji je povedal, da navadno začno pasti na gmajnah o Jurjevem.

Nestrpno je pričakovala.

Dan prej pa je pripravila orodje in platno, sedla v avto in se odpeljala.

Tine je bil že ves teden doma.

Moral je priti, sicer bi zblaznel gori na Oglenšaku. Službe od nikoder, saj so prav zadnje dni poročali časniki, da bodo konec šolskega leta zaprli okoli petdeset srednjih šol in odpustili oziroma upokojili čez pet sto profesorjev in suplentov.

Doma mu je nekoliko odleglo. Delal je v delavnici, da se je utrudil in je ponoči vsaj spal.

Toda že čez nekaj dni mu je Marta pisala, naj pride, in Lužarica ga je vselej, kadar ga je zagledala, naganjala k Marti. Menda je ne bo pustil same!

Toda Tine se za nič ni zmenil. Saj ima tudi on pravico, da živi!

Na Jurjevo je zaživelo po vaških cestah že ob zgodnjem jutru. Kravar je trobil, kmetje so spuščali živino prvič na pašo. To je bil vselej praznik za kmete in živino! Saj se spominja, kako je bil kot otrok vesel, ko je po dolgem času spet zatrobilo na vasi in je črnka kakor blazna tekala po cesti. Kravar pa je vpil, klet, tekal in pokal z bičem. Otroci pa so se mu smejali.

Tudi sedaj ga je tako čudno vznemirilo, vstal je in sedel k oknu. Vsa cesta je mrgolela. Posebno divji so bili mladi telički in teličke, ki so sploh prvič šli na pašo. Starejše krave so bile mirnejše, toda tudi one so zdaj pa zdaj poskočile in se zagnale v svojo sosedo. In mukalo je in mukalo!

Nekaj dni je bilo vse živo, kakor bi krave, voli, teličke in telički bili prvi v vasi. Povsod njih glasovi in vsa vas je govorila o njih.

Tudi v Tinetu je vrelo, da ga je kar tiščalo v srcu. O, da bi mogel hoditi dan in noč, dokler bi se utrujen ne zgrudil ob cesti! O, naj se zgodi karkoli samo da bi ga odneslo kam!

V delavnici ni več strpel. Begal je ves dan po njivah, travnikih in gozdovih.

Neko popoldne je zašel na gmajno.

Da, najlepše je bilo tedaj, ko je tu pasel črno!

(Nadaljevanje prih.)

Kdo ima pravico do Sueza

V zadnjih tednih postaja vedno važnejše vprašanje Sueškega prekopa; če bi bil ta prekop zaprt, bi postala Italiji vsaka osvojevalna vojna v vzhodni Afriki nemogoča.

Prekop veže Rdeče morje s Sredozemskim in tvori med polotokom Sinajem in Nilovo delto mejo med Azijo in Afriko. Prav za prav je to samo zveza med več slanimi jezeri. Menzaleško jezero je zaliv Sredozemskega morja in ga zasipavajo naplavine Nila. Potem se pride v jezero Balla, dalje v Timso in končno skozi Veliko in Malo Grenko jezero v Sueški zaliv. Prekop je dolg 160 km in ga parniki preplujejo v 15–20 urah. Širok je 100 m, globok pa 11 m in puščajo skozenj ladje, ki se ne pogreznejo več ko 9,45 m. S tem prekopom je skrajšana pot iz Evrope v Indijo za 8000 km ali za dva do tri mesece.

Danes ima ključ tega prekopa v rokah Velika Britanija. Zanimivo pa je, kako ga je dobila.

Zamisel prekopa je stara kakor človeštvo samo. Že Egipčani, ki niso imeli tolikšnih prometnih zahtev, kakor jih imamo dandanes, so imeli tak prekop. V štirinajstem stoletju pred našim štetjem je dal kralj Ramses II. zgraditi prekop, ki je vezal Rdeče morje preko jezera Timsa z Nilom. Potem so nanj pozabili, najbrž ga je zasulo, in v sedmem stoletju ga je nanovo gradil kralj Nehos, dokončal ga je perzijski kralj Darij, Ptolemejci in nato rimski cesar Trajan so ga pa popravili. V srednjem veku je prekop izginil. Pozneje, ko je prišel Egipt pod turško nadoblast, seveda tudi ni bilo nikogar, ki bi se brigal zanj. Pač pa je dal ožino izmeriti Napoleon in je njegov inženjer Lepère »ugotovil« devet metrov višinske razlike med obema morjema.

Prvi državnik, ki se je začel za stvar resno zavzemati, je bil avstrijski državni kancelar knez Klement

Metternich, ki je hotel s potjo v Indijo povzdigniti sijaj propadlih Benetk na staro višino. L. 1846. se je po dolgih diplomatskih pogajanjih ustanovila mednarodna družba, v kateri so zavzemali odločilna mesta zastopniki Avstrije in Italije, ki so delovali skupaj, dalje Francije in nasprotujoče Anglije. Vodja italijansko - avstrijske stranke je bil inženjer Negrelli, po rodu Tirolec. (Ta je napravil tudi načrte za avstrijsko Severno in za večino švicarskih železnic.) Po dolgih pogajanjih z egipčanskimi kedivi je končno leta 1854. kralj Said podelil svoj firman za prekop ožine. Preden pa je listino podpisal, je zahteval, da se ustanovi mednarodna tehnična družba, ki bi izrekla svoje mnenje. V Parizu se je ta družba res ustanovila in Negrelli je bil njen najvplivnejši član. Leta 1856. so bili predloženi načrti, sprejet pa je bil Negrellijev. On in njegov sodelavec, piemontski minister Peter Paleocapa, sta bila člana prvega upravnega sveta družbe. Tretji član sveta, Tržačan Revoltella, je preskrbel finančno pomoč trža-

Realist: »Bodite tako dobri pa mi posodite za nekaj časa svojo betico — rad bi se dal fotografirati!«

HREPENENJE

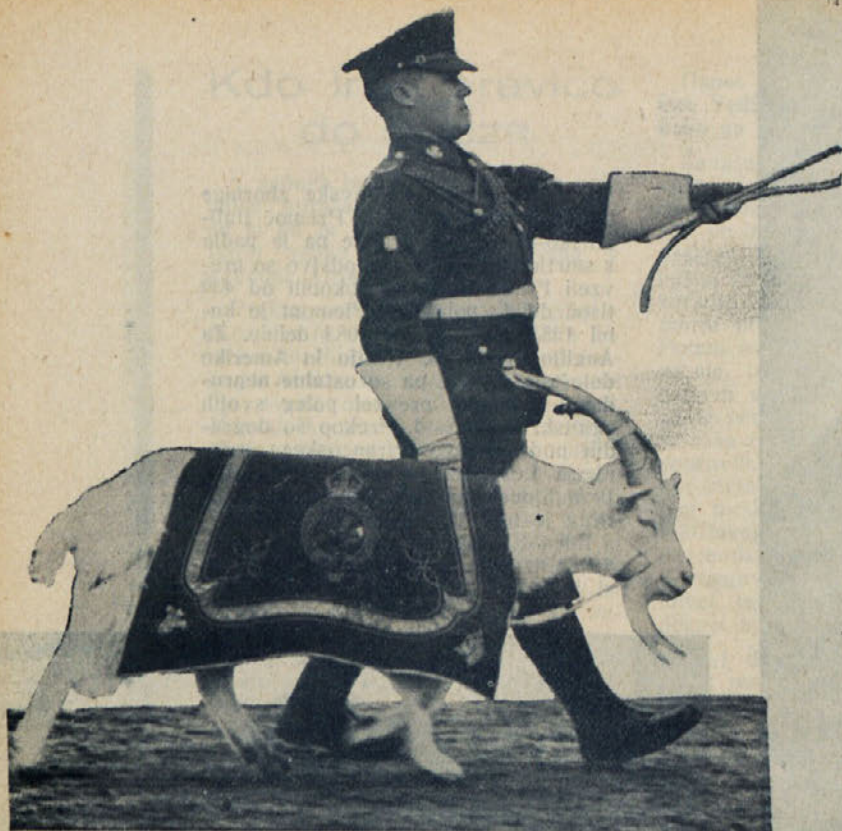

ške in benečanske trgovske zbornice in Avstrijskega Lloydja. Premoč italijansko-avstrijske stranke pa je padla s smrtjo Negrellija, in vodstvo so prevzeli Francozi, ki so pokupili od 400 tisoč delnic polovico; Piemont je kupil 1353, Benetke pa 1083 delnic. **Za Anglijo, Avstrijo, Rusijo in Ameriko določene delnice pa so ostale neprodane** in jih je prevzel poleg svojih egiptski kralj Said. Prekop so dogradili pod vodstvom francoskega inženjerja Lessepsa; stroški so znašali 19 milijonov funtov. Slavnostna otvoritev je bila 16. novembra 1869.

Eden Saidovih naslednikov, Izmael, pa je izrabil nemoč turške vlade in si je l. 1873. izsilil pri Porti avtono-

mijo; to ga je pa stalo ogromen letni tribut in Egipt je zašel v finančno stisko. Poklicali so na pomoč mednarodno komisijo, in **Anglija je ponudila Egiptu štiri milijone funtov za suške delnice**. Vlada je ponudbo sprejela in **Anglija je tako postala glavni delničar**. Res, da nima niti polovice delnic, toda francoske delnice niso državne, ampak so razdeljene med več privatnikov. Angleške delnice so bile l. 1932. ocenjene na 44 milijonov funtov, zdaj rasejo z vsakim dnem.

Anglija je tista, ki ima dandanes največ koristi od Sueškega prekopa, da si ni niti s prstom ganila za njegovo zgraditev in se je temu celo upirala. Italija pa in Avstrija, ki sta donesli največje duševne in finančne žrtve, sta ostali lepo ob strani in dandanes plačuje Italija Angliji težke zlatnike, da se sme posluževati poti, ki je zanjo sama največ storila.

Kozo nekega polka peljejo z največjimi častmi na dvor

Vsem tistim, ki poznajo Anglijo samo iz novin, tistim, ki je niso nikdar od blizu videli, se zdi Velika Britanija kakor nekakšna anticipacija Wellsovih fantastičnih romanov. Skozi gosto meglo se pomikajo čez »največje mostove na svetu« velokanske lokomotive mimo tvornic, ki bljuvajo iz svojih dimnikov goste oblake dima, medtem ko živi v Londonu cela kopa »hladnih« Angležev, ki presedijo vse dni v pisarnah in bankah, kjer podpisujejo nakaznice in čeke za milijonske zneske v funtih in jih pošiljajo na vse strani sveta. V varietetih pa plešejo trupe lepih »girlsov«, dvigajo noge in kažejo gola ramena gentlemanom, ki pijejo whisky s sodo in lovijo njih poglede.

Anglija je zemlja živih kontrastov.

Če dobimo fotografije, ki nam kažejo razne znamenite dogodke na tem otoku napredka, se čudimo starim slikam in srednjeveškim slikam, ki spremljajo vse važnejše dogodke v Angliji.

Sodniki v velikih lasuljah, uradniki v svečanih haljah, vojaki v pisanih uniformah, kakršne vidimo pri nas v operetah, principi v pozlačenih kočijah, vse to se vrti in živi v okviru, ki ga sestavljajo dimniki tvornic in jekleni stroji dvajsetega stoletja. Vse to se nam zdi čudno, vendar nam postane razumljivo, če se pogledimo v dušo angleškega naroda.

Anglež ljubi kontraste. Ti ljudje, ki vladajo vsemu svetu, imajo diplomacijo zgrajeno po obrazcu kakor dobro sestavljen astronomski problem. Ti trgovci, ki so iz zemeljske oble napravili svoj trg, so bolj pobožni od primitivnih ljudi. Če ste se slučajno v afriškem ali avstralskem pristanišču seznanili s predstavnikom te ali one angleške trgovske družbe, vam bo že čez nekaj dni več govoril o dobrotah svoje žene, ki je gotovo članica kake biblijske družbe, kakor pa o svojih kupčijah. Ali pa vam bo pripovedoval o angelih, o katerih se mu vsako noč sanja. Anglež ljubi golf in boks, whisky, trgovino in ženske. Toda prav tako strastno ljubi tudi sveto pismo, saj so Angleži prevedli sveto pismo v vse znane jezike in narečja, celo v kitajskega in hotentotskega. Sveto pismo je po zaslugi Angležev izšlo v petdeset milijonov izvodih in angleški misijonarji so prišli dalje v divje kraje ko vse znanstvene odprave. Angleži so največji pristaši strojev in industrializacije vsega, so pa tudi najstrastnejši ljubitelji konj in psov.

Stare tradicije moderne Anglije

Angleži so prvi dobili osebno svobodo, oni so prvi ustanovili parlament in vzorno demokracijo ter dali vse pogoje za obstoj svobodne domovine, toda obdržali so tudi kralja, plemstvo, stare ceremonije, stare obleke in stare običaje. Vedno so v vsem znali združiti zgodovino, moderno tehniko in stare tradicije.

Tudi v tem ne smemo iskati nedostatkov logike.

Kadar odhaja kralj Jurij V., oblečen v srednjeveško oblačilo, v pozlačeni kočiji, ki je videti, kakor da so jo pripeljali iz muzeja, v parlament, ga obkrožajo vojaki v pisanih uniformah in lakaji z napudranimi lasuljami, pred kočijo pa jahajo trobentači. Takrat je ves London vznemirjen. Vsi navdušeno vzklikajo kralju in pobožna misel jih obhaja: »To je naš kralj!« To misel občutijo prav tako kakor Američani, kadar pogledajo nebotičnike in vzkliknejo: »To je naš New York!« Ali kakor Francozi, kadar pogledajo Eifflov stolp in vzdihnejo: »To je naš Pariz!« Angleži vedo, da je ta kralj »made in England« (pripravljen v Angliji), kakor vedo Američani, da je New York samo v Ameriki, in Francozi, da je Eifflov stolp samo v Parizu in nikjer drugje na svetu.

Take svečanosti, ki so se ohranile še iz srednjega veka, imajo tudi ustrezajočo okolico. Te ceremonije se odigravajo v okviru, ki se z vsem ujema. Nič ni manj moderno od Londona, njegovih palač, cerkva in ulic. A v Londonu boste dobili ustanove, ki upravljajo in dajejo navodila družabnim manifestacijam, starim po pol stoletja in še več. Zato ni čudno, da nosijo sodniki lasulje kakor v času Stuartov, in nič čudnega ni, da prihajajo člani parlamenta v svečanih haljah izza Henrika VIII. itd.

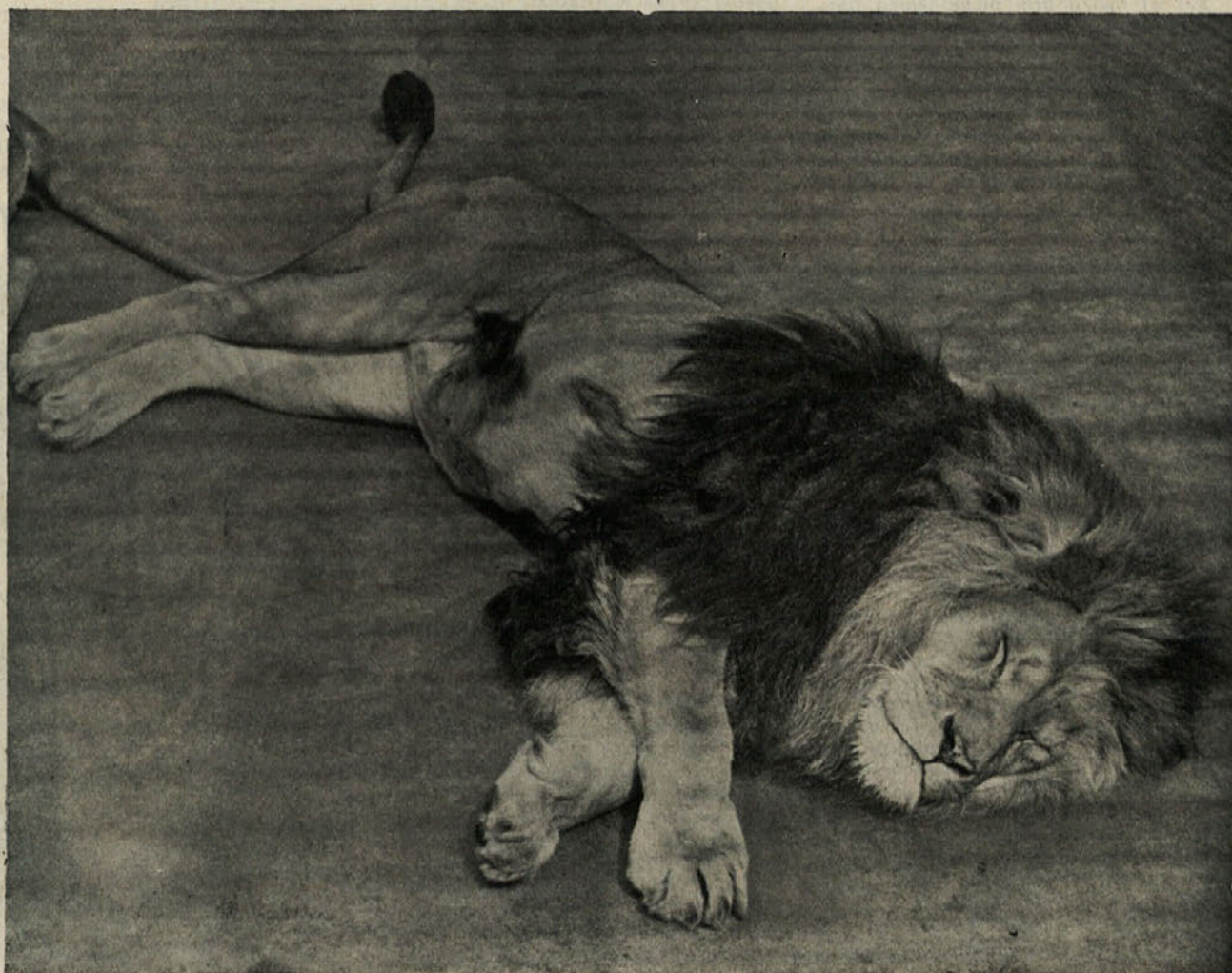
Angleži kažejo v vsem prav posebno ljubezen za lokalno barvo in kult tradicije in lahko rečemo, da ni nikjer bolj ko na Angleškem upravičen izrek: »Čudna zemlja, čudne navade!«

Stražarji kraljevega dvora v tradicionalnih uniformah

Garda angleškega kralja

Kralj živali sanja o zlati prostosti

DVOJNIKI

O nekem cesarju iz dinastije Dingov poročajo, da je pogosto pošiljal svoje uradnike po deželi, da bi mu poiskali podložnike, ki bi bili njemu kar najbolj podobni. Take ljudi je dal potem spraviti v ječi podobni hiši, da so bili pozneje žrtvovani »cesarjevemu čutu za pravičnost«. Kakor vsak zemljan, je imel tudi cesar slabe lastnosti in slabosti, kaznovati pa zaradi njih kot »sin neba« samega sebe ni smel. Kazen, ki bi bila doletela navadne podložnike za prestopke, ki jih je storil cesar, je moral zato prestatiti kraljev dvojniki. Če je vladar na primer v jezi zabodel svojega slugo, je bil obglavljen eden izmed teh dvojnikov, in pravici je bilo — vsaj po cesarjevem prepričanju — zadoščeno.

Da zasluži človek tisoč dolarjev na teden samo zato, da nič ne dela, se seveda ne zgodi pogosto, primerilo pa se je Italijanu Eugenu Verdieu v Hollywoodu. Ta štiriindvajsetletni mož je prišel pred dvema letoma v filmsko prestolnico, da bi se preživljal kot statist pri filmu. Ni imel samo nadarjenosti, ampak tudi precej sreče. Kmalu so ga začeli uporabljati za manjše vloge. Ko pa je prevzel lani vlogo potepuha, je s tem sam napravil konec svoji umetniški karieri. To, kar ni opazil prej nihče izmed filmskih strokovnjakov, je s presenetljivo jasnostjo pokazalo filmsko platno: Verdieu je bil nenavadno podoben Charlieju Chaplinu! Ker so poznali filmski magnati željo po senzacijah pri ameriškem občinstvu, so sklenili napraviti film, kjer se je Verdieu tako oblekel in tako igral, da ga sploh ni bilo mogoče ločiti od pravega Chaplina. Film je bil že izgotovljen in tik pred premiero, ko je Chaplin zanj zvedel in si ga v ateljeju ogledal. Sicer je moral priznati, da je igral Verdieu prav dobro, bil pa je hkratu tudi mnenja, da sta dva Chaplina le preveč. Hitro se je odločil. Kupil je film in angažiral Verdieuja z desetletno pogodbo za svoje podjetje. Tam dobi mladi Italijan sicer tisoč dolarjev na teden, toda pri filmanju ga nikoli ne uporabijo, drugje pa se ne sme igralsko udeleževati.

Tudi sin petrolejskega kralja John Rockefeller mlajši je moral lani ugotoviti, da ima prav neprijetnega dvojnika. V Miamiu, najelegantnejšem kopališču na Floridi, se je nekega dne pojavil v dragocenem avtomobilu mož, ki se je vpisal v hotelsko knjigo kot Rockefellerjev sin. Že ime samo je učinkovalo kakor čudež, še več pa je zaleгло to, da je prav tedaj prinesla slučajno neka revija Rockefellerjevo sliko, kjer je bil mladi petrolejski kralj podoben gostu v Miamiu kakor jajce jajcu. V nekaj dnevih se je približal bogati Američan hčeri nekega trgovca iz Newyorka in ji obljubil, da se bo ločil od svoje žene in se

potem poročil z njo. Naposled se mu je z raznimi izgovori posrečilo, da je dobil v roke del dekletovih dragocenosti. Nekega dne je brez sledu izginil. Pravi Rockefeller, na katerega so se potem obrnili, je seveda ogorčeno zanikal vsako zvezo s to afero, vendar pa je dekletu povrnil škodo, da ne bi zadeva zbudila preveč pozornosti. Detektivi, ki jih je Rockefeller najel, so potem ugotovili, da je bil odlični gost v Miamiu kaznenec Paul Langert, ki so ga malo prej izpustili iz ječe.

Tudi iz zgodovine vemo, da je imelo precej visokih ali znanih osebnosti neprijetnosti zaradi svojih dvojnikov. Grofica Eleonora de Condreaux je bila na primer tako podobna francoski kraljici Mariji Antoaneti, da nihče ni verjel, da je bila kraljica res obglavljena. Ker pa je bil njen mož pristaš umorjenega kralja, so jakobinci vrgli tudi grofico v ječo, da ne bi zbujala preveč pozornosti. Ko je bila ujeta, se je zaljubil vanjo revolucionar junak Lamberty in je s tem zapečatil svojo usodo. Ker jo je vzel v zaščito, je zbudil nezaupanje pri svojih tovariših in je bil s svojo ljubico vred obglavljen.

Na podoben način se je pojavil v Ukrajini leta 1926. možak, ki se je izdajal za carja Nikolaja II. in je bil temu res tako presenetljivo podoben, da je potegnil za nos celo nekaj nekdanjih uradnikov z dvora. Ta mož je skušal pregovoriti ljudi, naj se upro sovjetom. Znal je govoriti tako prepričljivo, da se je v Kijevu ustanovil celo poseben odbor, ki je zbiral denar in ljudi za upor. Naposled so sovjeti to zvedeli in prijeli celo vrsto udeležencev, lažnega carja pa niso mogli dobiti v pest. Govori se, da je bil nezakonski sin nekega Romanovca, in s tem postane njegova podobnost s carjem nekako razumljiva.

Tudi sedanji angleški kralj je imel svojega dvojnika, bančnega prokurista Edwarda Browninga. Nanj so postali pozorni, ko je prišel nekega večera v opero in imel na fraku več znakov odlikovanj, ki si jih je bil pridobil med vojno. Kakor ogenj se je raznesla novica, da je prišel kralj skrivaj v opero. Orkester je takoj zaigral narodno himno. Browning je sicer zmoto takoj pojasnil, toda ljudje mu izprva niso hoteli verjeti. Drugi dan je zvedel kralj za ta dogodek in si je dal svojega dvojnika predstaviti. Pravijo, da mu je bil tako všeč, da je bil preprosti prokurist, ki je lani umrl, še pogosto povabljen v kraljevo palačo.

Waleški princ pa ima svojega dvojnika v pariškem potniku Charlesu Leblancu, ki so ga zaradi te podobnosti že tudi pogosto sprejeli po kraljevsko. Njemu pa se ta podobnost zelo obrestuje, ker zaradi tega dosti

več proda in ker si ga časih izposodi filmske družbe.

Znana je zgodba fotografa Jamesa Edwardsa, ki je umrl pred šestimi leti in je bil prav podoben ameriškemu avtomobilskemu kralju Henryju Fordu. O njem pripovedujejo, da so ga obsuli nekoč v Kanadi, kjer je fotografiral, bančniki z raznimi predlogi o financiranju novih izumov. Le s težavo je prepričal ljudi, da ni Henry Ford. Drugič se ni mogel otresti nabiralcev za neko dobrodelno ustanovo. Nazadnje jim je dal ček za nekaj tisoč dolarjev s Fordovim podpisom. Pravijo, da je bil Ford izprva zaradi te nesramnosti zelo jezen, naposled pa se je potolažil in je ček res plačal. Ko se je Ford zadnjič mudil v Londonu, so mu Edwardsa predstavili.

Najneprijetnejše pa je, če je človek preveč podoben kakšnemu zločincu. To smolo ima londonski uradnik Ernest Wamer, ki je tako podoben vlomilcu Johnu Wilkinsu, da ga je policija že večkrat prijel namestu tega. Pri tem se mu dvakrat celo ni posrečilo takoj dokazati, kdo je v resnici. Zdaj ima Wamer na poseben način zaznamovan potni list, ki ga nosi zmeraj s seboj, da se ogne vsem sitnostim.

Seveda bi se dale najti v vseh teh primerih pri natančnem iskanju razne razlike med obema dvojniki. Kakor še niso našli dveh ljudi — razen dvojčkov —, ki bi imela enake odtise prstov, tako tudi ni verjetno, da bi bilo mogoče najti več ljudi, ki bi bili po obrazu in telesnih merah docela enaki.

Tako mlad, pa že kaže zobe...

Hrepenenje po prostosti

Prijateljeve misli

Če je moški v ženski družbi, pridejo trenutki, ko je takt že netakt-nost.

Ženske, ki se rade zmeraj na ves glas smejejo, niso nevarne. Boj pa se tistih, ki se zmeraj samo smehljajo. Ura ljubezenske sreče kaže samo sekunde.

Pisatelj misli, citatov in aforizmov so ljudje, ki bi radi odpravili vse pre-pade življenja z enim stavkom.

Če se ženska zaroči, je njena prva misel: »Bog ve, ali je tudi mojim pri-jateljicam všeč?«

Mladina je čudna: napada trdnjave, ki so same od sebe rade odprle vrata. Denar je najpopolnejša stvar na svetu. Kar ima napak, so le napake njegovih zbiralcev.

Dobro, da je zemlja že tako stara. Le starke so zadovoljne vsako leto z eno samo novo obleko.

Mož bi moral biti slep, ljubimec glu-honem.

Če hoče mož večno živeti, mora imeti nekaj, za kar bi rad umrl.

Življenje bi bilo tako lepo — če bi le mogli živeti! — Egoist, ko umreš, bodo vendar rekli, da si živel za druge.

O taščah zbijajo šale le tisti, ki jih nimajo.

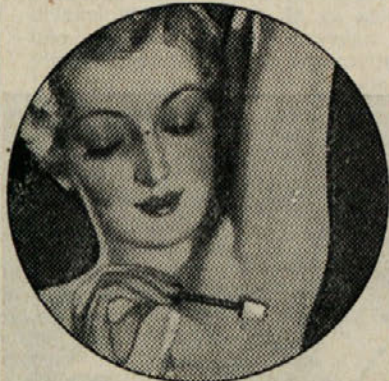
Vsaka ženska skriva v sebi toliko ugank, da smo lahko veseli, če jih vsaj nekaj rešimo.

Od ljubimca zahteva ženska, da se vse upa.

Dosti je moških, ki od samega ljubimkanja ne pridejo do ljubezni.

Če živi moški »čez svoje razmere«, je temu največkrat vzrok »njegovo razmerje«.

Kamor vrag zaradi pomanjkanja ne more iti, pošlje staro babo. Kamor no-če iti, pošlje mlado žensko.

Zakaj morate uporabljati Odorono

Zakaj so nekatere lepe, čedno napravljene ženske zmeraj same na plesih ali pa v gledališču? Samo zaradi neprijetnega duha, ki izvira od potenja pod pazduho.

Bodite tudi Vi ena izmed tistih, ki se lahko ponašajo, da so se rešile te neprijetnosti. Uporabljajte redno Odorono. Ta preparat ne samo da odpravlja duh, ampak tudi ustavlja potenje pod pazduho in ga prenaša na druge dele telesa, kjer se hitro izpari.

Odorono Regular (rdeči) Vas za tri do štiri dni popolnoma zavaruje pred potenjem, Odorono Instant (brezbarvni) je za hitro uporabo in varuje zlasti občutljivo kožo.

ODO-RO-NO

Generalni zastopnik:
M. NEUMANN, parfumerija na debelo,
Zagreb, Boškovičeva 44

Dnevnik izgubljenke — dvojno knji-govodstvo.

Poročene ženske imenujejo može osle in jim vlečejo kožo čez ušesa.

Zakaj se igralci med seboj tikaajo? Ker se bratovsko ljubijo — kakor Kajin in Abel.

Moški, ki grdo govore o vseh žen-skah, niso svoje matere nikoli spo-štovali.

Naj bo že v nesrečnem zakonu, ki se konča z ločitvijo, kriv mož ali že-na, žrtev je zmeraj — otrok.

Idealen soprog je zmeraj mož dru-ge ženske; lastni nikoli.

Prvikrat se izneveri mož ali pa že-na takrat, ko začne svojega zakon-skega tovariša primerjati z drugimi.

Ženske se nočejo starati; moški no-čejo postati stari.

Pravijo, da mora biti pisatelj zme-raj lačen, da dobro piše. Ali ni tr-pinčenje živali kaznivo? Ali vsa dru-štva za zaščito živali spe?

Zvestoba v zakonu je kakor srbě-čica; praskali bi se radi, pa se ne smemo.

Da ga bodo spoznali.

Ali ste že kdaj slišali, kako kruli prasič, pravi prasič? Moj prijatelj To-ne Ocepek si je kupil za svoj avto trobilo, ki spušča prav take glasove kakor prasič.

Ker mi ni bilo to glasbilo prav nič všeč, sem ga vprašal, zakaj si ga je prav za prav kupil.

»I, saj je čisto razumljivo! Da me bodo moji znanci že od daleč spo-znali.«

Šilo za ognjilo.

Pred poroto je zaspal eden izmed porotnikov. Branilec reče predsedni-ku:

»Oprostite, gospod predsednik, bom pa počakal, da se gospod porotnik napi.«

Toda sodnik ga zafrkne:

»Morebiti pa on čaka, da se bo zbudi, kadar boste vi končali!«

Srečolov.

Srečolov na vasi. Gasilec kliče šte-vilke:

»Številka 182 — gos!«

Katica se oglasi vsa srečna:

»To sem pa jaz!«

Nerodno vprašanje.

»Oče, kdo pa so to — predniki?«

»No, jaz sem na primer tvoj pred-nik.«

»In zakaj naj bomo na svoje pred-nike ponosni?«

Jeza.

»Zakaj se pa Jera tako jezi na svo-jega ženina?«

»Prosila ga je, naj ugame, koliko je stara.«

»No, in?«

»In on je ugibal.«

Pred sodnikom.

»Kateri hudi nagon vas je zmotil, da ste obdržali denarnico?«

»To ni bil hud nagon, gospod sod-nik, ampak nagon samoohrane.«

V gostilni.

»Kako? To naj bi bila srnina? Saj to je govedina.«

»Nekaj vam moram povedati, go-spod, ta srnica je bila udomačena.«

Dušeslovec.

Nekemu vojvodi so svoje dni spo-ročili, da sta se dve dvorjanki spo-rekli in se obsipali s psovkami.

»Ali sta se imenovali »grda«?«

»Ne, gospod.«

»No, potem ju bom že pomiril.«

Tombola.

»Ubogi Jerko je imel hudo smolo s svojimi srečkami. Zadel je pitano gos, sto cigaret in steklenico konjaka.«

»In temu pravite smola?«

»No, seveda... mož je vegetarija-nec, abstinent in ne kadi.«

Gos.

Smolec si peče gos.

Veliko, debelo gos.

Pride nekdo na obisk.

Sprejem? Precej neprijazen.

Obiskovalcu se nabirajo sline.

»Koliko vas bo pri kosilu?« vpraša lačno.

»Dva.«

»Ali pričakuješ še kakšen obisk?« Obiskovalec se pogladi po trebuhu.

»Dva, si rekel?«

Smolec prikima.

»Da, dva. Jaz in gos.«

Dober gost.

Natakar tovarišu: »Zakaj pa ne vr-žeš tega dedca ven?«

»Zakaj pa?«

»No, saj spi že ves popoldan. Samo trikrat se je zbudil.«

»Naj siromak spi! Vselej, kadar se zbudi, me pokliče in mi plača.«

Sodba.

»V teh pesmih sem hotel nazorno pokazati sliko svoje ljubice,« pravi pesnik navdušeno.

»Oh, sirota, torej šepa?« odvrne urednik sočutno.

Dober lovec.

Gospod Pokovec je malo predvje streljal in je ubil nekemu kmetu ko-zo. Nejevoljen mu je potem odštel od-škodnino za ustreljeno žival. Kmet se mu je prav lepo zahvalil in dodal:

»Kaj pa, gospod, ali ne bi vsaj ro-govja vzeli s seboj?«

Nagrobni napis.

Na majhnem pokopališču v Torontu (USA) je nagrobnik s temle napisom:

»Tu leži John Dixon. Prižgal je vžigalico, da bi videl, ali je še kaj bencina v tanku avtomobila. Bencin je bil. Starost 50 let.«

Oče in sin.

»Oče, zakaj pa leti zrakoplov tako hitro?«

»Ker se mu pač mudi!«

»Oče, zakaj pa je zrakoplov kakor kakšna cigara?«

»...Mora že tako biti!«

»Oče...«

»Hudiča, nehaj že vendar s svojim prismojenim očetom!«

Prijateljska šola.

Nova učiteljica nagovori otroke pr-vič takole:

»Dragi otroci! Dobri prijatelji bo-mo. Vse mi zaupajte, kar vas teži!«

Pa vstane Jurček iz zadnje klopi:

»Gospodična, meni je tu v šoli tako dolgačas.«

ZAMAN BI BILA VSA NEGA- *brez dobrega mila.*

Kaj ne bi vse storili, da dobite in ohranite lepo polt! Pomislite, da je Vaša polt stalno v nevarnosti, ako uporabljate slabo milo, katero bi moglo preprečiti uspeh nege kože. Samo tako milo, katerega ime jamči za kakovost, neguje kožo tako kakor je treba, da postane lepa.

IZBIRAJTE MED SLEDEČIMI **ELIDA MILI**

ELIDA FAVORIT
že deset let ljubljene razvajenih žensk.

ELIDA BELI ŠPANSKI BEZEG milo snežnobeke barve – omamljivega vonja.

ELIDA 7 CVETIC
luksusno milo, ki si ga lahko privošči vsakdo. Posebno močnega vonja.

ELIDA KREMA MILO
popolnoma novo! Posebno blago za občutljivo kožo. Posrečena dopolnitev nove Elida kreme.

IME ELIDA JAMČI ZA KAKOVOST

Uganke

Šaljiva vremenska napoved.
(8 točk.)

KKNAMKILTS
AAOKEOLERT
KNVONNVTOA
RERDACEAVN
ŠTEOSASOOE

Izločilnica.
(7 točk.)

Doboj, osepnice, Adrija, Lateran, Celje, vsota, vratar, dežnik, strokovnjak, sebičnost, ošpice, krava, plahost, koordinata, potres, selitev.

Vzemi iz vsake besede tri zaporedne črke in sestavi iz njih pregovor.

Posetnica.
(8 točk.)

DR. IVO Ž. NIT

ŽALEC

Kaj je ta gospod, ki se ga marsikdo boji?

Zlogovnica.
(8 točk.)

Iz zlogov: a, a, an, be, bov, ca, ca, ček, čj, da, de, e, gla, go, i, ja, ja, ja, ka, ka, kro, la, lek, li, li, li, lje, ment, na, ni, o, or, pa, pe, po, po, ra, re, re, sa, si, ta, tan, te, ti, ti, tri, živ, sestavi besede naslednjega pomena: 1. grška pokrajina; 2. grška pesnitev; 3. okrasek; 4. berilo; 5. pogonska sila; 6. kraj v Sloveniji; 7. država, ki je zdaj predmet splošne pozornosti; 8. otrok; 9. spevoigra; 10. klic; 11. zvezda; 12. slaven grad v Atenah; 13. stara slovanska pisava; 14. mesto v Turčiji.

Vse prve in tretje črke od zgoraj navzdol ti dajo znan pregovor.

Magična zlogovnica.
(6 točk.)

	1	2	3
1			
2			
3			

V prazne predale vstavi zloge treh besed, ki pomenijo: 1. skupno ime za

Sirijo, Palestino in Egipt; 2. znanega češkega pisatelja; 3. goro nad Skadrom. Besede se berejo v navpičnih in vodoravnih vrstah enako.

Dopolnilnica.
(8 točk.)

Mara, oporišče, peka, amen, aga, sluga, laz, na, Ada, vrček, zabela, lan. Dodaj vsaki izmed teh besed spredaj še eno črko. Nove črke ti dajo ime in priimek slovenskega pesnika.

Zamenjalnica.
(8 točk.)

antika, kamenje, kosilo, lisica, molitev, Veleja, enica, Amalija, poleno. Vzemi v vsaki besedi prvi zlog in ga zamenjaj z novim. Novi zlogi dajo pregovor.

Piramida.
(7 točk.)

A
.
.
.
.
S K L E D A

Črko „a“ izpremeni v besedo „skleda“, tako da vselej dodaš po eno črko in ostale po potrebi preobrneš.

Trikotažno perilo

iz mako, volne in svile ter
modne in sportne ple-
tenine izdeluje

Lana tekstilna tvornica
d. z o. z., Ljubljana, Rimska c. 2

Na debelo! Na drobno!

BOŽIČNA DARILA:

ure, zlatnino, srebrnino
Vam nudi po najbolj
ugodnih cenah trvdka

I. SOMNITZ
LJUBLJANA

Sv. Petra cesta šte. 16

Električne baterije za žepne sve-
tilke in anodne baterije znamke

Penkala

trajajo dolgo zaradi
velike kapacitete
za regeneracijo.

Zahtevajte samo baterije Penkala!

»Nekam truden si videti, dragi.« — »Kaj si hočeš,
moja žena se boji tatov; takoj me zbudi, kadar sliši
kak šum.« — »Pa saj dolgoprstniki ne delajo šuma.«
— »To sem ji dopovedal, ampak sedaj me zbudi vselej,
kadar nič ne sliši.«

*

Zlikovec naj bi bil zarana obešen. Ob zori vstopijo v
celico ravnatelj jetnišnice, duhovnik in razne uradne
osebe. Predramijo obsojenca, ki si pomane oči in
vpraša: »Ali res ne morete opraviti brez mene?«

*

Gospa: »Slišite, Marička, teden dni je, kar sem vam
dala to pisemce, da ga vržete v nabiralnik!«

Sobarica: »Seveda, gospa. Ampak tako lepo je di-
šalo, da sem ga dela za nekaj časa v omaro med svoje
perilo.«

Tri skodelice

so vsakdanji zajtrk in malica na-
šega Matička, Brede in tudi Janezka.
Zato so močni in zdravi. Matere,
dajte svojim otrokom samo domač
izdelek, in ta je

izborne in okusne

Dr. Pirčeve sladne kave

Dr. Pirčeva
sladna kava

Trgovci, kupujte domače blago!

STENSKI KOLEDARJI

z blokom, ki jih je izdala v bogati izberi domača

LITOGRAFIJA ČEMAŽAR JOSIP V LJUBLJANI,

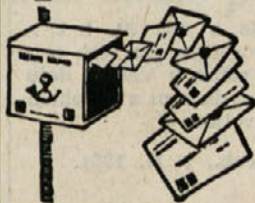
so krasno izdelani in neprimerno cenejši od inozemskih izdelkov.

*Ne segajte po manjvrednih tujih
proizvodih!*

KLIŠEJE
*vseh vrst po
fotografijah
ali risbah
izvršuje
najsolidnejše*
KLIŠARNA ST. DEU
LJUBLJANA-DALMATINOVA 13

Da bo mogla ustreči vsem zahtevam svojih odjemnikov, je

KUVERTA

konfekcijska tvornica, družba z o. z.

V LJUBLJANI

modernizirala tovarniške naprave in povečala svoj obrat v na novo preurejenem poslopiju

na Tyrševi cesti številka 67

nasproti mitnice.

Številka telefona **28-07**

Tako koristijo „Jutrovi“ mali oglasi svojim čitateljem

Taki so uspehi MALIH OGLASOV

Trgovino

s špecerijskim, galanterijskim in manufakturnim blagom, v bližini Kranja oddam v najem. Prevzeti je vso zalogo v vrednosti približno 25.000 Din; najemnina nizka. Vprašanja na ogl. odd. »Jutra« pod šifro »Trgovina Kranja«. 44736-17

Prejel sem več ponudb in sem prav zadovoljen! V drugih listih nisem priobčil.

Kranj, 14. XI. 1930.

Fr. M.

Trgovino

mešanega blaga, dobro vpeljana, z inventarjem, blizu tarne cerkve oddam v najem s 1. marcem t. l. Interesenti naj se obrnejo na ogl. odd. »Jutra« pod »Doro vpeljana trgovina«. 3685-17

Na cenjeni dopis z dne 31. I. t. l. Vam vljudno sporočam, da sem priobčil moj oglas samo v Vašem listu pod števil. 3685 ter da sem z uspehom popolnoma zadovoljen.

Sv. Jurij ob Tab., 1. II. 1931.

L. Kl.

Strojnika

za lokomobilo Wolf, v bližini Ljubljane, iščemo za takoj. Ponudbe z navedbo plače na ogl. odd. »Jutra« pod šifro »Trezen strojniki«. 45314-1

... da se je na oglas priglasilo mnogo interesentov ter smo z oglasom popolnoma zadovoljni. Oglas nismo stavili v noben drug časopis, ker imamo izkustva, da za tozadevne oglase popolnoma zadostuje oglas v »Jutru«. Priporočamo se ...

Grosuplje, 12. XI. 1930. T. M.

Hišo ali vilo

dvostanovanjsko, z vrtom kupim v oddaljenosti do 20 minut iz mesta. Ponudbe z natančnim opisom, letnico gradnje in ceno na ogl. odd. »Jutra« pod šifro »Dome«. 4776-20

Z dobljenimi ponodbami sem (po številu in vsebini) prav zadovoljen. V drugih listih nisem oglašal.

Dolnji Kraljevac, 19. XI. 1930.

PREGLEJTE VSE KOTE V HIŠI

gotovo imate predmete, ki jih ne rabite več. »Jutrovi« mali oglasi jih bodo vnovčili

„JUTROVI“ MALI OGLASI

Vam preskrbijo vse. Priobčite svojo željo, prejeli boste ugodne ponudbe.

»Priatelj« izhaja vsakega 5. v mesecu.

Naročnina je:

Letno 12 števil revije »Priatelj« Din 62.—

Naročniški zbirki je določena za polovično ceno
10 mehko vezanih leposlovnih knjig (III. zbirka, 1000 strani) Din 32.—
10 mehko vezanih rodbinskih knjig (IV. zbirka, 1000 strani) » 100.—
20 knjig in 12 števil »Priatelja« » 67.—
20 knjig in 12 števil »Priatelja« Din 199.—

Urejuje Emil Podkrajšek v Ljubljani. Odgovoren urednik Jos. Ošlak v Mariboru. Tiska Ljudska tiskarna d. d. v Mariboru, predstavnik Jos. Ošlak v Mariboru. — Uredništvo in upravnništvo sta v Ljubljani, Dalmatinova ul. 10/I. Telefon 24-87.

Ce se plačuje v obrokih, je mesečna naročnina Din 18.—

Za vezavo v platno po dva dela skupaj se doplača za vsako zbirko » 60.—

Posamezna mehko vezana knjiga (100 strani) » 30.—

Posamezna v platno vezana knjiga (200 strani) » 60.—

Rokopisi se ne vračajo.

*Bridke solze pretaka naš mali Janko
zato, ker je pri hiši zmanjkalo*

Dr. Pirčeve sladne kave

*Skrbne mamice, skrbite, da boste vedno za-
ložene z izborno in zdravo otroško hrano*

Dr. Pirčeva sladna kava

*ki je odličen domač izdelek. Dr. Pirčeva
sladna kava je redilna in krepilna tudi
za odrasle, ker je sijajnega okusa*

To morajo zdr-
žati Vaši zobje:

36 ur čiščenja zob!

V teku enega leta čistite to-
liko ur Vaše zobe — koliko
šele v celem Vašem življe-
nju! Ali se torej ne mora sto-
riti vse, da bo čiščenje zob
čim prizanesljivejše?

3 PREDNOSTI jamčijo za SargovKalodont:

1. blaga pena specialnega
ustnega mila temeljito
čisti zobe tudi tam,
kamor ne doseže ščetka.
2. izredno fina sestavina pri-
zanesljivo čisti zobno
sklenino.
3. sulforicin-oleat Dra Bräun-
lica odpravi polagoma
nevarni zobni kamen in
prepreči, da se ne naredi
drug.

ZATO VZEMI

SARGOV KALODONT

PROTI ZOBNEMU KAMNU

DOMAČI IZDELEK

